

अभियान

सप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY
devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ३६ / अंक : ३१ / २०७६ वैशाख २७ गते शुक्रबार / 10 May., 2019 / मूल्य रु. १०/-

चिनीको मूल्य बद्यो

काठमाडौं। सरकारले गत साल भाद्रमा स्वदेशी चीनी उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन दिने भन्दै विदेशबाट १ लाख मेट्रिकटन भन्दा बढी चीनी आयातमा प्रतिबन्ध लगाएको छ। पछिल्लो समयमा सरकारले फेरी असार मसात्तसम्म चीनी आयातमा प्रतिबन्ध लगाएको भएपनि चीनी मिल मालिकहरूले उत्थु किसानलाई गत सालकै उत्थुको मुल्य दिएका छैन्। अहिले उत्थु खरिद गरी मुल्य नै नदिर्द्दि उत्थु मिलहरू बन्द भएपछि कृषकहरू मारमा परेका छन्।

मुलुकमा रहेका भित्रिन् १२ वटा चीनी मिलहरूले कृषकहरू अबौ रूपैया विन बाँकी रहेको छ। सलर्ही जिल्लामा रहेका चीनी मिलहरूमध्येका अन्पूर्ण चीनी उद्योगावैशाख ३ गते र महालक्ष्मी चीनी मिल वैशाख ६ गते देखि बन्द भएका छन्। अन्पूर्णले १ लाख ७ हजार ६ सय १५ विन्टल उत्थु क्रिसिङ गरेको छ भने महालक्ष्मीले ११ लाख २७ हजार ३ सय ६५ विन्टल उत्थु क्रिसिङ गरेको छ। यी दुवै मिलले कृषकहरूलाई रकम भुक्तानी नै

>>> बाँकी ८ पेजमा

तारीखाई www.abhiyanonline.com.np गा पनि पढ्न सकिन्छ।

पूर्ण लोकतन्त्र भनेको के ?

काठमाडौं। संघीय संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले सरकारले त्याएको नीति तथा कार्यक्रम गम्भीर कार्योजना विने लहडमा त्याएको टिप्पणी गरेको छ। कांग्रेसको सरकारले घोषणा गरेको नीति तथा कार्यक्रमको लक्ष्य अनुसार दोहोरो आर्थिक बृद्धिर सम्बन्ध नमएको दाढी समेत गरेको छ। सरकारको नीति तथा कार्यक्रमका बारेमा संसदमा बोल्दै प्रमुख प्रतिपक्षी दलका नेता एवं पार्टी समाप्ति शेरबहादुर देउवाले राज्यका महत्वपूर्ण अङ्गहरूमध्ये सन्तुलन खलेलिएको र सरकार संघीयताको भावना विपरित चलेको आरोप समेत लगाएको छन्। नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख >>> बाँकी ८ पेजमा

प्रदेश १ को स्थायी राजधानी विराटनगर

काठमाडौं। प्रदेश १ को स्थायी राजधानी विराटनगरमै रहेको छ। सत्तारूढ नेकपाले दर्ता गराएको प्रस्तावमा प्रदेश सभाका कुल ९२ मध्ये ८६ सांसदले सहमति जनाएपछि स्थायी राजधानीको टुगो लागेको हो। आइतबार सत्तारूढ नेकपालो तर्फबाट विराटनगरलाई मुख्य राजधानी नामेर बृहत् विराटनगर विकास क्षेत्रान्तर्गत सुनसरीको इटहरी र मोरडको सुन्दरहरैंवा क्षेत्रभित्र कार्यपालिका, व्यवस्थापिकालागायतका संरचना रहने गरी प्रदेश सभामा प्रस्ताव दर्ता भएको >>> बाँकी ८ पेजमा

सुरु भयो कांग्रेसको जागरण अभियान

काठमाडौं। संघीय संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले वैशाख २५ गतेदेखि देशव्यापी रूपमा राष्ट्रिय जागरण अभियान सञ्चालन सुरु गरेको छ। राष्ट्रिय जागरण अभियानको काठमाडौंमा सभापति शेर बहादुर देउवाले सुरु गर्न भने कुनैपनि प्रकारको तानाशाही र तानाशाह आफ्नो पार्टीलाई स्वीकार्य नसच्चाएको नहुने भन्दै वर्तमान केपी ओली नेतृत्वको सरकारका गतिविधिहरू अधिनायकावाद तिर उनुख रहेको आरोप लगाएका छन्। सरकारले हरेक क्षेत्रमा हस्तक्षेप गरिरहेको भन्दै त्यसका विरुद्ध लडन आफ्ना भन्दै पार्टीका कार्यकर्ताहरूलाई आग्रहसमेत गरेका थिए। सरकारले आफूलाई खण्डमा आफूहरूले

>>> बाँकी ६ पेजमा

राजमार्गमै सुते चिया मजदुर

काठमाडौं। मजदुर आन्दोलन चकिएपछि खापाका चिया उद्यमी काठमाडौंकोन्द्रित भएका छन्। चिया बगान र प्रशोधन कारखानाको काम ठप्प भएपछि आओरोशित उद्योगी जिल्लामार्हे रहन थालेका हुन्।

सरकारले श्रम ऐनमा तोकेको ज्याला र सेवासुविधा नपाएको भन्दै पूर्वका चिया मजदुर ३८ दिनदेखि आन्दोलनमा छन्। आन्दोलित चिया मजदुरले मंगलबार दिउँसो चर्को घाममै राजमार्गमै एक घन्टा सुतेर आन्दोलन गरेका छन्। आफ्नो आन्दोलनका विषयमा सरकार र उद्योगी गम्भीर नभएपछि मजदुरले भन्सार नाका ठप्प पार्ने, उद्योगीलाई मोसो दलनेलागायतका कार्यक्रम पनि बनाएका छन्। मजदुरको यस्तो योजना थाहा पाएपछि उद्योगीहरू जिल्ला छोइने मनस्थितिमा पुरेका हुन्। सरकार आफैले तोकेको ज्याला कार्यान्वयनमा त्याउन गरेका छन्।

>>> बाँकी ८ पेजमा

राष्ट्रिय योजना आयोगको औचित्य के ?

काठमाडौं। केपी ओली नेतृत्वको सरकारले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रम गत शुक्रबार (२०गते) राष्ट्रपति विद्यादबी भण्डारीलाई बाचन गर्न लगाएर घोषणा गरेको छ। सरकारले त्याएको नीति तथा कार्यक्रम एक वर्षका लागि हुनुपर्नमा प्राय सबै कार्यक्रमहरू ५/१० वर्षमा पुरा गर्ने भनेपछि त्यस्ता कार्यक्रमहरू प्राय

>>> बाँकी ८ पेजमा

कम्युनिष्ट पार्टी होइन, कमाऊनिष्ट पार्टी

काठमाडौं। केपी ओली नेतृत्वको सरकारमा उपप्रधान एवं स्वास्थ्यमन्त्री समेत रहेका तत्कालिन संघीय समाजवादी फोरमका अध्यक्ष उपेन्द्र यादवले संघीय समाजवादी फोरम र डा. बाबुराम भट्टराईको नेतृत्वमा रहेको नयौ शक्ति पार्टीको एकीकरण कार्यक्रममा बोल्दै संताधारी दल नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीलाई कम्युनिष्ट पार्टी नभएको आरोप लगाउँदै र कमाऊनिष्ट पार्टी भएको बताएका छन्। प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले नेपाललाई दरिद्र बनाएको उद्घोष समेत गरेका छन्।

सोमबाब राजधानीमा आयोजित पार्टी एकीकरणको कार्यक्रममा बोल्दै यादवले भने मैले कम्युनिष्ट आन्दोलन लामो समयसम्म गर्न तर अहिलेका कम्युनिष्ट कम्युनिष्ट नभएर कमाऊनिष्ट भएका छन्। अलिङ्ग

>>> बाँकी ८ पेजमा

कम्युनिष्टको बोलवाल नभई कमाऊनिष्टको बोलवाल रहेको आरोप कम्युनिष्ट पार्टीमध्ये लगाएका छन्। कम्युनिष्टहरूले भन्दैछन् हाम्रो एजेञ्जा संघीयता थिएन यो त मधेश आन्दोलनले जबरजस्ती त्याएको हा उनले भने हो मधेश आन्दोलनले मत्र संघीयताको एजेञ्जा त्याएको हो। संघीयता त्याउनमा कम्युनिष्ट र कांग्रेसको कार्यक्रममा यादवले प्रमुख विपक्षी दलमाथि समेत आत्रोश पेखेका थिए कांग्रेसको सिद्धान्त रहेको भन्दै सो पार्टी अहिले त्यसैमा लागेको बताउँदै नै देशलाई दरिद्र बनाएको आरोप समेत लगाएका थिए। अरुलाट दान दक्षिणा लिएर देश समृद्ध नहुने भन्दै उनले भने देशलाई समृद्ध बनाउन आफै

>>> बाँकी ८ पेजमा

Plight of Sikhs in India after Operation Blue Star

Kiran

Dr Gurnam Singh, a professor in the Coventry University, United Kingdom draws parallels between Operation Blue Star and Normandy Landing (Operation Neptune and Operation Overlord) in his column, "30 Years after Operation Blue Star, Where Do Sikh Go from Here". Both operations took place on June 6 and both have heavy troops participation. More over both were implemented in two stages and were against the culture and races. Dr Gurnam Singh describes that, on June 6, 1984, the Indian Army right in their sacred shrine attacked Sikhs. In his wordings, "6th June 1984 "we witnessed the enactment of another military operation, and like D-Day, the operation involved some 150,000 troops, but with one significant difference; on this occasion, the fight was not to defeat fascism, but the Indian Army invading a holy place and killing thousands of its own citizens." Indian official figures of the casualties during this grand operation are less than 1000, however, independent sources estimates more than 20,000 people mostly innocent Sikhs lost their lives during operation Blue Star. According to SGPC, there were over 10,000 pairs of shoes unclaimed after the attack on Golden Temple.

Like the Normandy Landing, Indian Army Operation against Golden Temple was in two stages. In first stage; Operation Blue Star, a full scale military operation was launched against Darbar Sahib (Golden Temple) in Amritsar. In four days, Darbar Sahib was totally ruined. Darbar Sahib is the Shrine of over 30 million Sikhs all around the world. Stage two was the "Operation Wood Rose". During this stage, Indian Army attacked over 50 historical

Gurdwaras all around in East Punjab with a mandate to; "round up amridhari (baptised) Sikh boys and men of fighting age and take them into custody." And in next few weeks, thousands of the Sikhs were arrested and imprisoned, where they were tortured and killed inhumanly. The local and international media was banned for months in East Punjab to report the Sikh's massacre in the area.

On October 31, 1984, the killing of former Indian Prime Minister, Indira Gandhi by her two Sikh guards was indeed a retaliation of the Sikh's massacre, unleashed after June 2, 1984. Later Indian Army Chief (General Arun Shridhar Vaidya), who led the operation Blue Star was also assassinated in 1986 in Pune by two Sikhs, Harjinder Singh Jinda and Sukhdev Singh Sukha. Both events were vengeance by Sikhs, since the operation against the Darbar Sahib was ordered by Ms Gandhi, who despite refusal by then Vice Chief of Indian Army launched the military operation. What happened after the assassination of Ms Indira Gandhi, it is a horror and a real black spot over the Indian secularism and democracy?

According to neutral sources, within first four days, over 10,000 innocent Sikhs having no linkages with attack on Ms Gandhi were killed mercilessly (mostly burnt alive) in New Delhi only. This was under the eyes of global leaders, who came from all over to attend the funeral of Ms Gandhi. The killing of Sikhs after Operation Blue Star was not communal riots, as Indian officials and Indian Government claimed. Indeed, it was a well planned and systemic series of attacks on Sikh community all over the India. This can be derived from the statement of Rajeev Gandhi, the son of

Ms Indira Gandhi, who once asked about the Sikh's massacre after assassination of her mother said that, "when a big tree falls the ground does shake." In the following years of Ms Gandhi killing, the Indian security forces killed over 100,000 innocent Sikhs taking cover of cruel and inhuman Terrorist and Disruptive Activities (Prevention) Act (TADA). Since then many Sikhs have settled in various parts of the world, particularly United Kingdom, United States and Canada. Those who had witnessed the massacre of Indian Army and still survived, are mostly traumatised and in shock. Every year, the Sikh community remembers this India massacre and protest all over the world to remind the civilized international community that, India is such a country, where rights of minorities are not secured. India is a Hindu fundamentalist country, where human rights of all minorities are constantly violated and there is no stoppage of that.

But the sad episode was that, those officers and men of Indian Army who participated in the Operation Blue Star were given gallantry awards, honours, decoration strips and promotions by the Sikh President Zail Singh in a ceremony conducted on 10 July 1985. The destruction of Sikh's holy shrine and killings of Sikhs was one aspect, the destruction of Sikh culture, their history and their libraries was the worst part of Indian state terrorism. According to Chand Joshi, a correspondent of Hindustan Times, the Indian Army has "acted in total anger" and shot down all the suspects rounded up from the temple complex. A well-known British journalist like Mark Tully and Satish Jacob has criticized Indian Army for "burning down the Sikh

Reference Library in Amritsar." It is said that Ms Gandhi's Last Battle was aimed at, destroying the Sikh culture. In a book entitled, "In Sikhs of the Punjab: Unheard Voices of the State and Guerrilla Violence" the author, Joyce Pettigrew writes that, the Indian Army launched the Operation Blue Star to, "suppress the culture, and political will, of a people"

Operation Blue Star and the subsequent massacre of Sikhs was enough to open the eyes of international community about the Indian Democracy and Secularism. But, unfortunately, no reaction came from the civilized international community and even the human rights organizations. The successive Indian leadership too did not learn any lesson from this carnage, ordered by Ms Indira Gandhi, the daughter of first Indian Prime Minister. The Sikhs are demanding their rights from India by raising slogans as #Chaurasi Ki Na Insaifi: Demand Justice For 1984 They say it

has been more than 30 years so forget the 1984 massacres, but how can I? Not one day goes by without me thinking about it.

— Bhaggi Kaur, survivor of 1984 Sikh massacres. This year marks the 30th anniversary of one of independent India's most shameful episodes. In November 1984, at least 3000 Sikh men, women and children were killed, mainly in Delhi, over the course of four days of killing and looting that followed the assassination of Prime Minister Indira Gandhi. Sikh men were dragged out of their homes by mobs and shot dead. Others were hacked to death, or doused with petrol and burned alive. Many Sikh women were raped. Commissions of inquiry reported that political leaders were involved in instigating

perpetrators, and the police simply turned a blind eye to the carnage. The massacres of 1984 were a national disgrace. And they were followed by another: 30 years of impunity. Three decades after the massacres, only a tiny fraction of those responsible have been brought to justice. In many cases, investigations have not been completed even after 30 years. Thousands of victims and survivors continue to wait for justice and closure. The Delhi Police closed investigations into hundreds of cases after the massacres, citing lack of evidence. Only a handful of police personnel charged with neglecting their duty and offering protection to the attackers have been punished. The victims and survivors of the 1984 massacres have a right to justice and remedy. And it is time this right was respected.

* Demand that the Government of India reopens every one of the cases closed by the Delhi police.

* Demand that an independent team reinvestigates the cases, and authorities bring to justice all those responsible for the massacres – whether they are political leaders, police or government officials.

Though India is still continuing with its policy of discriminating, humiliating and killing of minorities in that country, but the worst massacre, Indian Army committed after 'Operation Blue Star-1984' was the genocide of Kashmiri Muslims in the decade of 1990s. Indian security forces killed over 100,000 innocent Kashmiris, who were just demanding their right of self-determination, which was promised to them by the UN. With this record of accomplishment of brutalities on minorities and Kashmiris, should India still be called as a secular state?

१२ जिल्लामा गरिब पहिचान गरिएँदै

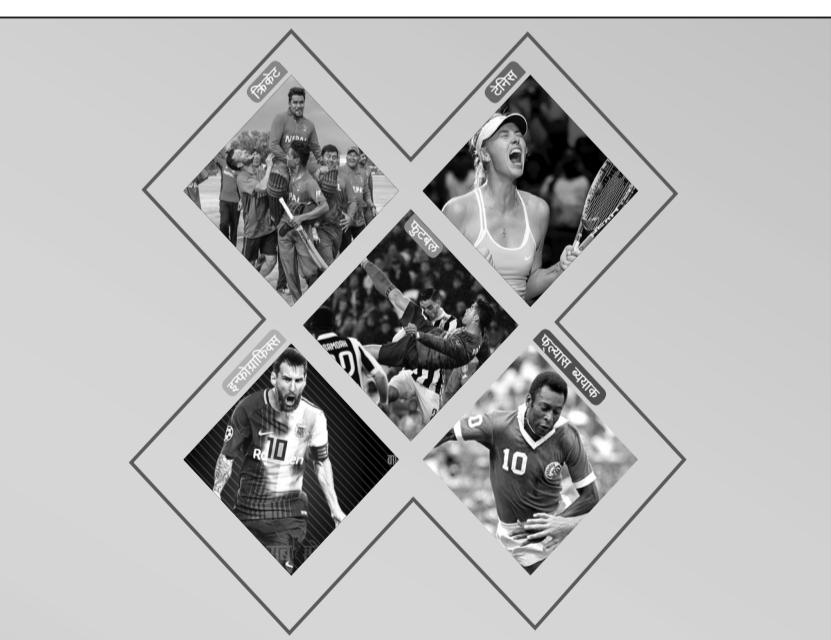
काठमाडौं । गरिब पहिचान भएका २६ जिल्लामा परिचयपत्र वितरण गरी नसक्दै सरकारले दोसो चरणका थप १२ जिल्लामा गरिब पहिचानका लागि अध्ययन गर्ने भएको छ । भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयले चालू आर्थिक वर्ष ०७५/०७६ भित्र ने थप जिल्लाको तथ्यांक संकलन गर्ने निर्णय गरेको हो । बाँकी रहेका ३९ जिल्लामा भने आगामी आवाम अध्ययन गरिने भएको छ ।

मन्त्रालयले ताप्लेजुड, धनकुटा, महोत्तरी, काखी, रसुवा, लमजुङ, स्याङ्जा, म्याग्दी, बाँको, दैलेख, डडेल्खुरा र दार्चुलामा गरिब पहिचानको अध्ययन सुरु गर्न लागेको हो । उक्त अध्ययनका लागि अर्थ मन्त्रालयसँग १८ करोड रुपैयाँको माग गरिएको भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयका सहसचिव भवीन्द्र पाण्डेले बताए । यो आवाम हामी अध्ययनको सुरुवात मात्रै गर्नेछौं । आगामी आवाम अध्ययनको कार्य सम्पन्न हुनेछ । उनले भने । आगामी आर्थिक वर्ष ०७६/०७७ का लागि गरिब पहिचान अध्ययन तथा परिचयपत्र वितरण गर्ने मन्त्रालयले सरकारसँग २ अर्ब रुपैयाँको माग गरेको छ । चालू आवाम लागि भने ६३ करोड रुपैयाँ विनियोजन गरिएको थियो । जसमध्ये गरिब पहिचान तथा परिचयपत्र वितरण कार्यका लागि मात्रै जम्मा ५२ करोड रुपैयाँ थाएँ थप १२ जिल्ला अध्ययनका लागि छुट्याइएको छ ।

परेको उनले बताए । त्यस्तै, तत्कालीन समयमा सर्भेका लागि केन्द्रबाट नै कर्मचारी पठाइएको थियो । कतिपय कर्मचारी सम्बन्धित घरमा नै नपुगी आफूखुसी फारम भरेर तथ्याक दिएको हुन सक्ने उनले बताए । साथै व्यक्ति आफैले आफनो सम्पतिको गलत सूचना दिएका कारण पनि धनी व्यक्ति गरिबको सूचीमा परेको हुन सक्ने उनको भनाइ छ ।

अब मन्त्रालयले थप १२ जिल्लामा गर्न लागेको सर्भेमा भने आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरिने भएको छ । सर्भेमा खटिने कर्मचारीले जिपिएस सिस्टम भएको द्याबामार्फत तथ्याक संकलन गर्नेछन् । जसका कारण कर्मचारी सम्बन्धित घरमा पुगेको हो/होइन थाहा पाउन सकिने सहसचिव पाण्डेले बताए । साथै अबदेखि सर्भेका लागि स्थानीय कर्मचारी नै प्रयोग गरिने तथा व्यक्तिको जग्गाको विवरण पनि संकलन गरिने भएको छ ।

सरकारले पहिचान गरेका गरिब परिवारमध्ये ३८ हजार ३ सय ४ घरपरिवारले गरिब परिचयपत्र पाएका छन् । यो कुल पहिचान भएको संख्याको १० प्रतिशत हो । गत आवाको कातिक महिनासम्म गरिब पहिचान भएका २६ जिल्लामध्ये ९ जिल्लामा मात्रै परिचयपत्र वितरण भएको मन्त्रालयका सहसचिव पाण्डेले बताए । मन्त्रालयले २६ जिल्लामा ३ लाख ९१ हजार ८ सय ३१ घरपरिवार गरिब भएको पहिचान गरेको छ । जसमध्ये १ लाख ८८ हजार २ सय ३२ अतिगरिब भनी पहिचान गरिएको छ ।

Every game. Everything about the game.

सबै एवेल

www.sabaikhel.com

[/sabaikhel](#)

info@sabaikhel.com

[@sabaikhel](#)

For Advertisement : sabaikhel@gmail.com

अभिशाप बन्दै दुई तिहाइको सरकार

• राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

सरकारप्रति जनताको विश्वासमा ह्वास आउँदै गएको छ ।

जब जब जनता जाग्छन, राष्ट्रवाद अँधी हुरी बनेर उर्लिएको देखिन्छ । अनि जनता सेलाउँछन्, राष्ट्रवादमाथि राजनीतिक खेलबाड हुनथाल्छ ।

अचम्म त के छ भने भारतले सिकिम खाँदा होस कि पाकिस्तानमा भुट्टोलाई फाँसी दिदा होस, नेपाली राष्ट्रवाद समुद्री ज्वारभाटा आएर्हे देखियो । १९५० को सन्धि सधै नेपाली राजनीतिको मुख्य बुँदा रहयो, जनयुद्ध गर्न माओवादीको पहिलो एजेंडा पनि यही हो । ०३६ सालको जनमत संग्रह होस कि ०४६ सालमा दलप्रतिको प्रतिवन्ध हटाएको प्रसङ्ग होस, अथवा २०६३ साल वैशाख ११ गते संसद पुनर्स्थापना गर्न बाध्यकारी बनाउने जनआन्दोलन होस, सबै समयमा १९५० को सञ्चिलायतका राष्ट्रवादी धारहरू नै धारिलो रूपमा देखिए । संविधानसभामा पनि यी मुद्दाहरू उठे, संविधान जारी भएपछि भारतले देखाएको असन्तुष्टिपछि तराई आन्दोलन जुन उद्यो र भारतले नाकावन्दी लगायो, त्याबेला पनि नेपालको राष्ट्रवाद ज्वालामुखी फुटेहै लामा बनेर फुटेको थियो, निस्केको थियो । यसैको परिणाम आजको दुई तिहाइको ओली सरकार हो । यसैवीच नेपाल भारत लिएर दुबै मुलुको सम्बन्ध सामान्यीकरण गर्न, १९५० को सन्धि खारेज गर्न र समयानुकूल अर्को सन्धि गरेर समानताका आधारमा अधि बढ्ने खाका तैयार गर्न प्रबुद्ध समूह गठन गरियो । २ वर्ष लगाएर त्यो समूहले तैयार पारेको रिपोर्टमा अनेक करमेट भए, कतै बेयिए, कतै फेरिए र कुन दराजमा मुसाले तुँड लग्नेको छ, अत्तोपत्तो छेन ।

इच्छाधारी नाग र दुई तिहाइ उस्तै उस्तै हुनेरहेछ । दुई तिहाइले जे गरे पनि हुने, प्रतिक्षीलाई जति बेइजत गरेर अधि बढ्न पनि सकिने । बाँकी निर्णय पनि जे गरे हुने । सर्वसाधारण सरकारप्रति घृणा व्यक्त गरिरहेका छन्, दुई तिहाइको सरकार छाडा साँढे दगुरेजस्तो कुदिरहेको छ । छाडा साँढे अथवा चितवनको ध्वे हाती, यो बिनासको प्रतिकमात्र हो ।

स्वामी विवेकानन्दले भनेका थिए- जनता नभएको देश हुन्न । जनताको नेतृत्व गर्नु भन्ने जो कोहीलाई जहिले पनि जनताको भय हुनुपर्छ । कौटिल्यदेखि डार्विनसम्मको सिद्धान्त र अभिव्यक्तिले समाज नेतृत्व जहिले समाज नियन्त्रित हुनुपर्छ । यही प्रसङ्गमा चीनको एउटा उदाहरण यस्तो छ ।

तेस्रो शताविदिमा चीनका राजकुमारका गुरु थिए कन्फुसियस । राजकुमारले धेरै ज्ञान हासिल गरिसकेपछि राजकाजका मामिलाबाटे चर्चा बुँदा गुरुसँग सोधे-गुरु राजकाजका अपरिहार्य तीन तत्व के हुन् ?

गुरुले राजकुमार अव राजा बन्न तैयार भए भन्ने सोचे र जवाफ दिए- राजकाजमा जहिले पनि सेना, जनतालाई राहत र सरकारप्रति जनविश्वासमा ध्यान दिनुपर्छ ।

राजकुमारले फेरि सोधे- यी तीन मध्ये एउटा हटाउनु परे कुन हटाउने ? राजकुमारको प्रश्नमा कन्फुसियसले जवाप दिए- आधा पेट खाए पनि राज्यप्रति जनविश्वास छ भने राज्य चल्छ । बाह्य खतरासँग जनता आफै लड्छ । बाँकी दुई तत्त्वमा एक तत्व छाड्नु पर्ने अवस्थामा कुन तत्व त्याग गर्ने ? राजकुमारले फेरि जिज्ञासा राखे । गुरुले जवाफ दिए- खाए कुरा चाहिदैन । मान्छे खाए पनि मर्छ, नखाए पनि मर्छ । राज्यप्रति जनविश्वास भएन भने राज्य नै ढल्छ । विश्वास राज्यको जग हो ।

नेपालका सन्दर्भमा सेना, जनतालाई राहत र सरकारप्रतिको जनविश्वासमध्ये सेना त छ, संविधानले बाँधिएको र संवैधानिक निर्देशनबिना पाइला पनि सार्वेन । देशको स्थिति, परिस्थितिको पूर्ण ज्ञान राख्छ तर राजनीतिमा सेनालाई न चक्का छ, न चासो । बिस्तारै बिस्तारै सेनामा राजनीतिक प्रभाव बढ्न थालेको आभाष अनुभव गर्न थालिएको छ । यद्यपि अहिलेसम्म सेना राष्ट्रिय सेना हो र यसले राष्ट्रलाई केन्द्रविन्दुमा राखेको छ । मात्र, आवश्यकतामुसार सैनिक प्रभाव देश रक्षामा आफै अधि सेने कि संवैधानिक निर्देशन पर्ख्ये भन्ने यथारितिमै रहेको छ ।

बाँकी जनतालाई राहत र सरकारप्रति जनविश्वासको जुन सवाल छ, यी दुबै राजकाजका अपरिहार्य तत्व स्खलन भइसकेका छन् । प्राविधिक र सत्ताको नजरमा जनतालाई राहत छ, सरकार प्रति जनविश्वास पनि छ तर वास्तविक रूपमा जनता मारमा छन्, अनावश्यक भारमा छन् र जनताको भार कम गर्न सरकार असक्षम छ र यहीकारण

दुष्परिणामहरू देखिन थालेका छन् ।

सरकारले जतिसुकै समृद्ध नेपाल र सुखी नेपालीका लागि सपना देखेको भनेता पनि त्यो सपना रातिकै सपनाजस्ता भान भइरहेको छ ।

स्मरणरहोस, अहिलेका नेपालका कम्युनिष्टजस्तै अपार धनशक्ति र कार्यकर्ता शक्ति थियो इरानका रेजा पहल्वीको । तर जनविश्वास साँचुरिए जाँदा उनको सत्ता ढल्यो । अफगानिस्तानका जहिर शाह पनिजन विश्वास खिइएको कारण ढलेका हुन् । अयोग्य शासक भयो भने देश र जनताले दुःख पाउनुपर्छ । नेपालमा त्यही स्थिति छ, योग्या सावित गर्न सकेन्दू कम्युनिष्टहरूले । तिनीहरूलाई नयाँ राजा रानी बन्ने महत्वाकांक्षा जागेको छ ।

यो अधिनायकी सोचले कम्युनिष्ट कहाँ

भन्ने बुझन सकिन्छ । ओलीको दम्भ पनि यसैगरी खिया लाग्ने दिन धेरै पर छैन ।

अहंकारमा बुधारापात भनेको यही हो । जनतालाई नबोक्ने राजनीतिको बेहाल भनेको यही हो ।

हो, कथामा रत्नाकर डाँका वालिमकी भएको हो । लाखोमा एकजना रत्नाकर वालिमकी बन्न सक्छ । हाम्रा नेताहरू भाषणमा रत्नाकर बन्नासक्छन्, व्यवहारमा जहिले पनि रत्नाकरको काँचुली फेर्न तैयार छैनन् । सोच सर्प, विच्ची र छेपारेको राज्ञे कहिलै वालिमकी बन्ना ? वर्तमान कालखण्डमा नेपाली नेताहरूमा यस्तो चमत्कार हुन्छ भनेर सोचु मुर्खता हो ।

रकफेलरजस्ता धनाध्ये एउटा सामान्य व्यक्तिभन्दा गरीव सावित भएको इतिहास पनि छ । रकफेलरलाई

•••
दुई तिहाइले जे गरे पनि हुने, प्रतिपक्षीलाई जति बेइजत गरेर अधि बढ्न पनि सकिने । बाँकी निर्णय पनि जे गरे हुने । सर्वसाधारण सरकारप्रति घृणा व्यक्त गरिरहेका छन्, दुई तिहाइको सरकार छाडा साँढे दगुरेजस्तो कुदिरहेको छ । छाडा साँढे अथवा चितवनको ध्वे हाती, यो बिनासको प्रतिकमात्र हो ।
•••

पुनर्ने हो, आहट सुन्ने कानहरूले सुन्न थालिसकेका छन् ।

प्रधानमन्त्री केपी ओलीको दम्भ निकै बढेर गएको छ । विपक्षीलाई समेत पेलेर जाने मनस्थितिमा छन् । सत्ता, रूप, यौवन, धन र स्वार्थ अस्थायी हुन् । स्थायी त माटो हो, माटो प्रेम हो । जनयुद्ध गर्न प्रचण्ड सधै शक्तिको केन्द्र बने तर उनले मार्क्सको जन्मदिनकै दिन म फेरि जंगल पस्न सक्छु । जंगलमा बस्ता कहिलै एकलो अनुभव भएन, अहिले एकलो अनुभव गर्न थालेको छु भन्नुपयो । दुई तिहाइ भएको पार्टीको अध्यक्षको यो भनाइले अहाकारको क्षयीकरण कसरी हुन्छ

सामान्य व्यक्तिले तिमी पैसा कमाउँचौ,

तिमी आनन्दले बाँच र आरामले मुल्ल सक्दैनौ, तिमी गरीव है भनेर सावित गरिदिएका थिए । नेपाली राजनीतिक नेताहरूले कांगालाबाट करोडपति, अर्वपति बनेका छन् । यनीहरूको पोष्टमार्टमा गर्ने हो भने आन्द्राको लेउमा समेत ब्रेटाचार र पापाचारमात्र भेटिन्छ । चाणक्यले राजनीतिलाई उत्तम समाजसेवा भनेका थिए, हाम्रा नेताहरूले त्यो परिभाषा फेरेर राजनीतिलाई मुनाफामात्र हुने व्यापार बनाइदिएका छन् ।

नेपाली नेता, प्रशासकहरूले बुझैपर्छ अलेक्जेण्डर दी ग्रेटको

एउटा ऐतिहासिक प्रसङ्ग । तक्षसिला फतेह गरेर फर्कदै गर्दा अलेक्जेण्डर

को बाटोमा एउटा फकिर दसमस्स सुतेको दखे । अलेक्जेण्डर रिसाय- अलेक्जेण्डर आउँदा बाटो छेक्ने को हो । म तक्षसिला जितर आएको वीर

अलेक्जेण्डर दी ग्रेट हुँ, बाटो छोड । त्यो फकिरले जवाफ दियो- तिमीले के कज्जा गन्हौ, के जित्यो, कही पनि जितेन्नै । तिमीजस्तो फुच्चे (डल्लो कदको)को सोच पनि फुच्चे रहेको थिए ।

तिमो ध्वाँसामात्र हो । तिमीले मान्छेको मन जित्यो ? तिमीले प्रकृतिको हावा, पानी, घाम जित्यो ? मानिसको आस्था र आन्तरालाई खुकुरी देखाएर वीर भएका होलाउ, तिमीजस्तो कालखण्डमा नेताहरूमा यस्तो चमत्कार हुन्छ भनेर सोचु मुर्खता हो ।

रकफेलरजस्ता धनाध्ये एउटा सामान्य व्यक्तिभन्दा गरीव सावित भएको इतिहास पनि छ । रकफेलरलाई

प्रकृतिमा हराइसाथेको छु, घाम तापेर प्रकृतिमा हराइसाथेको छु । सूर्यको न्यानो घाम र मवीच छलफल चलिरहेको छ, तिमी छेउबाट गए हुन्छ । फकिरको कुरा सुनेर अलेक्जेण्डर दी ग्रेट भस्कियो र छेउबाट घरतिर लायो ।

२०६३ सालपछि ठूला ठूला परिवर्तन भए । दुई तिहाइको सरकारसम्म आइपुगियो ।

पढथयौ हासी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज।

मन्यौ उद्यौद्दे त्यो जस्ले बिरियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरर पनि जस्ले समिक्षयो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहानु भएर एकै पटक मर्न सकौ।

- अभियानवाणी

अभियान साप्ताहिक

सम्पादकीय

विगतकै निरन्तरताका लागि कार्यक्रम

नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टी नेतृत्वमा रहेको केपी ओली नेतृत्वको सरकारले दोस्रो पटक आगामी आधिक वर्ष २०७६/७७ को लागि आफ्नो नीति तथा कार्यक्रम गत शुक्रबार (१३) गते सावानिक गरेको छ। सरकारको नीति तथा कार्यक्रम हेद्दा सबै क्षेत्रलाई खुली पार्न गरी कार्यक्रमहरू राखिएको जस्तो देखिएको छ। बारीका पटा र खेतका गहा हुन्छन् सबै हराभरा चिनौ आफ्नो माटो बनाउँ आफ्नो देश कोही भोकै पद्दैन भोकले कोही मद्दैन जस्ता नारा दिएपनि त्यसलाई पूरा गर्न खालका कार्यक्रमहरू र कसरी पुरा हुन्छन् भन्ने कार्यक्रमहरू नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख नगरिएको हुनाले ओली नेतृत्वको सरकारले न्याएको नीति तथा कार्यक्रमलाई पनि विगतकै जस्तो परम्परावादी मानन सकिन्दै अर्थात विगतकै वर्षहरूकै जस्तै सरकारको निरन्तरताका लागि ल्याइएको नीति तथा कार्यक्रम भन्न सकिन्दै।

सरकारको नीति तथा कार्यक्रमलाई राष्ट्राध्यक्ष अर्थात राष्ट्रपतिलाई घोषणा गर्न लगाएर त्यसलाई गहिरिको भएपनि प्रमुख विपक्षी दल र अन्य केही संघ सांसदहरूले त्यसको विरोध गर्दै नीति तथा कार्यक्रम घोषणा गर्ने राष्ट्रपतिले मेरो सरकार भनेकोमा आपति जनाएका छन्। राष्ट्रपति राष्ट्राध्यक्ष भएको नाताले सरकारले ल्याएको कार्यक्रमलाई मेरो सरकारले ल्याएको राष्ट्रपतिम भनेको हुतपर्दछ। तर सरकारले विवाद उत्पन्न नहाए गरी राजतन्त्र भएको बेला तक्कलिन राजालाई श्री ५ भनिने गरिएकोले राजाले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम घोषणा गर्दा मेरो सरकारले भन्ने गरिएको थियो। अहिले राजा नभएको र राष्ट्रपति कार्यक्रम न नभै प्रधानमन्त्री तै कार्यकारी भएकाले राष्ट्रपतिले मेरो सरकार नभन्नेर नेपाल सरकार भनेको भए विवाद उत्पन्न हुने नै थिएन। पाँच वर्षका लागि विविचनबाट आएको सरकारले किना मसिना कार्यक्रमहरू समेत आफ्नो नीति तथा कार्यक्रममा राखेर राष्ट्रपतिलाई सावानिक गर्न लगाउदैमा त्यस्ता कार्यक्रमहरू पूरा हुने आधारहरू देखिएको छैन। विगतमा अर्थात गत सालको नीति तथा कार्यक्रमलाई अध्ययन गरी त्यसबेला घोषणा गरिएका कार्यक्रमहरू करि पुरा भए भन्ने अध्ययन तै नारारी नीति तथा कार्यक्रमहरू ल्याइएको हुनाले सरकारले घोषणा गरेको नीति तथा कार्यक्रमलाई विगतकै निरन्तरता जस्तो देखिएको छ।

सरकारका तर्फबाट राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले संघीय संसदका दुवै संसदको संयुक्त बैठकमा सम्बोधन गर्दै सरकारको नीति तथा कार्यक्रम घोषणा गर्नु भएको मात्र हो नीति तथा कार्यक्रमप्रति राष्ट्रपति जवाबदेही हुने पद्दैन किनकी त्यो नीति तथा कार्यक्रमकारी प्रधानमन्त्रीको हो अर्थात सरकारको हो। नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख गरिएको कतिपय विषयहरू गत सालमै उल्लेख गरिएका थिए। तर त्यस्ता कार्यक्रमहरू गत साल पुरा गर्न सरकार असफल सावित भएको छ। प्रधानमन्त्री केपी ओलीले बेला त्यसलाई आयोजनालाई अभियक्त गरेको कार्यक्रममा राखिएको छ। ओली नेतृत्वको सरकार गठन हुने विनिकै मेलम्ची खानेपानी आयोजनालाई पूरा गर्ने समय तोकिएको थियो। उक्त आयोजनाका स्पाद पटक पटक सारिए पनि आयोजना पुरा हुन सकेको छैन। पछिलो पटक २०७६ साल वैशाखमा मेलम्चीको पानी उपयोगकावासीलाई उपहार दिए घोषणा स्वयम्प्रधानमन्त्रीले पटक पटक गरेका थिए। अब फेरी त्यही आयोजनालाई अर्थात वर्ष २०७६/७७ मा पूरा गर्ने उद्घोष गरिएको छ। त्यसेवा अन्य आयोजनाहरू पनि २०७६/७७ मा पूरा गर्ने उद्घोष गरिएकाले त्यसलाई पत्त्याई हाले आधारहरू देखिएका छैन। त्यसेवा अहिले घोषणा गरिएको सरकारको नीति तथा कार्यक्रमलाई विगतकै निरन्तरता भन्न सकिन्दै।

प्रमुख प्रतिपक्षी दललगायत अन्य बुद्धिजीवि अर्थविद्वहरूले सरकारको नीति तथा कार्यक्रमलाई विगतकै निरन्तरता भन्ने सरकारले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रममा खासै नयाँ योजनाहरू ल्याउन नसकेको र घोषणा गरिएको कार्यक्रमहरू पनि समयमै पुरा हुन नसक्ने भन्नै आपति जनाएका छन्। संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दल लगायत सत्ताधारी दलकै सांसदहरू सरकारको नीति तथा कार्यक्रमले जनतामा उत्साह ल्याउन नसकेको भन्दै आपति जनाएका भएपनि सत्ताधारी दल र सत्तामा रहेका उपेत्त यादवको पार्टीको संसदमा बहमत रहेको हुनाले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम सहज ल्यामा संसदबाटै परित भएको छ। सरकारको नीति तथा कार्यक्रमले जनतामा खासै उत्साह जगाउन नसकेको र विगतमा घोषणा गरिएको कार्यक्रमहरू समेत पुरा नभएकोले अहिले फेरी तिनै कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकतामा राखेका नीति तथा कार्यक्रम घोषणा गरिएको सरकारको विश्वसनीयताप्रति नै शंका उत्पन्न भएको छ।

सरकारले निर्माणधिन पूर्वाधार समयमै सम्पन्न गर्ने लक्ष्यलाई आफ्नो प्राथमिकतामा राखेपनि मेलम्ची खानेपानी आयोजनालाई हेर्ने हो भन्ने सरकारले प्राथमिकतामा राखेका आयोजनाहरू निर्धारित समयमै सम्पन्न हुन सक्ने सम्भावना नभएको र भएराचारसम्बन्धी सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा खासै ठोस कार्यक्रमहरू नराखिएको हुनाले यसपाली घोषणा गरिएको सरकारको नीति तथा कार्यक्रमलाई पनि विगतकै जस्तो निरन्तरताका लागि ल्याइएको नीति तथा कार्यक्रम भन्न सकिन्दै। निरन्तरताका लागि ल्याइएको नीति तथा कार्यक्रमले जनतामा आशा जगाउन सकेको छैन भन्ने हामीले ठानेका छौं।

उड्ने र गुड्ने भाषणलाई विश्वास नगरौ

नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टी नेतृत्वको केपी ओली नेतृत्वको सरकारले आधिक वर्ष २०७६/७७ को लागि आफ्नो नीति तथा कार्यक्रम प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली काग्रेसको विरोधका बाबजुद बहुमतले पारित गरेको छ। गत शुक्रबार राष्ट्रपति विद्यादेवी भण्डारीले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम संसदको संयुक्त बैठकमा पढेर सुनाउनु भएको थियो। सांसदहरूले सरकारको नीति तथा कार्यक्रमहरूस्थापिति उठाएका प्रधानमन्त्री केपी ओलीले बुधवार दिएका थिए। प्रधानमन्त्री ओलीले सांसदहरूका प्रस्तुति दिएका थिए। प्रधानमन्त्री ओलीले सांसदहरूस्थापिति उठाएको भन्दै संसदीय भाषा विपरित बोलेका थिए। कार्यकारी प्रधानमन्त्रीले सभ्य भएर सांसदहरूलाई उत्तर दिएका संसदको विश्वास जित्युपर्नेमा मंगलबारको बैठकमा त्यसो हुन सकेन। संसदको नेता भनेका सभामुख हुन्। प्रधानमन्त्रीले ग्रामीहरू र सांसदहरूलाई सभ्य भाषामा बोल्न र संसदीय परम्परा अनुसार संसदमा प्रस्तुत हुन सभामुखले निर्देशन दिने भएपनि मंगलबारको बैठकमा सभामुख विद्यादेवी भण्डारीले बुधवार दिएका थिए। प्रधानमन्त्रीले सांसदहरूलाई उत्तर दिएका संसदीय भाषा विपरित बोलेका थिए। कार्यकारी प्रधानमन्त्रीले सभ्य भएर सांसदहरूलाई उत्तर दिएका थिए।

• देवेन्द्र चुडाल

devendrachudal@gmail.com

चन्। कुनै बेला सेज्चुरी मसलाको व्यापारमा संलग्न भएका र हाल तत्कालिन नेपाल एमालेको कोटाबाट समानुपातिक कोटामा सांसद दुग्डलाई चीनी उद्योग संघका अध्यक्ष समेत रहेका शशीकान्त अग्रवालले राष्ट्रपति उठाएको भन्दै तरिकाले घुमाईरहेका छन्। निज अग्रवालको एमरेट चीनी उद्योग रहेका छ। उक्त उद्योगले भारतबाट चीनी उद्योगले उत्पादन नहाए गरी नेपाली बोरामा नेपालको उत्पादन भन्दै महांगो मूल्यमा चीनी बोने गरेका छ भने उनका छोराले उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति भवान्तर भएको थिए।

शक्ति पृथकीकरणको सिद्धान्तविपरित कार्यपालिकाले व्यवस्थापिका र न्यायपालिकालाई समेत आफ्नो नियन्त्रणमा राख्न खोजेको छ। ओली नेतृत्वको सरकारले प्रधानमन्त्रीले तथा मन्त्रिपरिषद् मा महत्वपूर्ण विभागहरू ल्याएर अरुलाई पत्याउन नसकेको जस्तो व्यवहार देखाएको छ। सम्बन्धित मन्त्रालयका मन्त्रीहरूले आफ्नो नियन्त्रण गर्ने खोजेका छन्। शशीकान्त अग्रवालले आप्रूपित भाषावाले एमरेट चीनी उद्योगले उत्पादन नहाए गरी नेपालको व्यापार गर्न खोजेका छन्। शशीकान्त अग्रवालले आप्रूपित भाषावाले एमरेट चीनी उद्योगले उत्पादन नहाए गरी नेपालको व्यापार गर्न खोजेका छन्। यसरी प्रधानमन्त्रीले नै भ्रष्ट र काला व्यापारीहरूलाई प्रोत्साहन दिएको अग्रवाललाई चिन्हेहरूले बताउँदै आएका छन्।

हाम्रा प्रधानमन्त्री उड्ने र गुड्ने अहिले उत्थान टुक्का भन्न माहिर मानिन्दै। कहिले आकाश र जमिन एउटै हो भनि दिनचन् भने कहिले आफुले पनि भ्रष्टाचार नगर्न र अरुलाई पनि गर्न दिनदेहो गर्दै आएका भएपनि उनको भागलाई आफूले कुरै अर्कै। संसदमा आफ्नो पक्षमा दुई तिहाईको मत रहेको भन्दै दुई तिहाईको दम्प देखाउनु ओली सरकारकै लागि अभियाप हुन सक्छ। मिलिजुली सरकार हुँदा त्यस्तो सरकारलाई सञ्चालन गर्न कठिनाई हुने हुनाले कतिपय अप्रिय निर्णयहरू हुने गरेको भएपनि अहिलेको सरकारलाई त्यस्तो बायता छैन। एकले बहुमत रहेको छ यो सरकारले त सिस्टम बसालिदिनुपर्ने हो। राज्य सञ्चालन सिस्टममा हुनुपर्ने हो,

नेतृत्वमा इतिहास चेत

नेहरू, गुजराल वा राव जस्तो इतिहास चेत भएका र इतिहासमा भारतको स्थानबारे सोच्ने पात्र शशि थरुरबाहेक अहिलेका नेतृत्वमा देखिँदैन। भाँक चलेको भरमा नाकाबन्दी लगाउने मोदी इतिहास चेत भएका पात्र होइनन्। त्यसैले जतिखेर भारतमा चिन्तक राजनेताको उदय हुन्छ, हामीले उनीहरूलाई हाम्रो राष्ट्रिय स्वार्थमा प्रयोग गर्न सक्नुपर्छ। सानो चिन्त भएका नेतृत्वले द्वन्द्व बलभाउन खोज्छन्, तिनमा सुलभाउने र परे अपजस्स लिने क्षमता होँदैन। द्वन्द्व समाधान गर्दा केही लिनपर्छ, केही दिनपर्छ।

- विश्व पौडेल

थ्यानआनमन (तिआनमेन) काण्ड भएको केही वर्षपछि पढ्न चीन पुगेको थिएँ । चिनियाँ नेता देड (चिनियाँ उच्चारणमा तड स्याओफिड)ले विद्यार्थी आन्दोलनलाई सांस्कृतिक क्रान्ति दोहोन्याउने दाउजस्तो ठानेका थिए । सांस्कृतिक क्रान्तिताका पढालिखा चिनियाँको दोहोलो काढिएको थियो भने लगभग एक दशक विश्वविद्यालय राम्ररी चलेन् । चीनजस्तो महान् देश यस्तो पाराले चलाउनुहुन्न भन्ने सोच देडको थियो । माओको अप्यारो शासनमा पनि आर्थिक मामिलामा कार्यकुशलता देखाएका विभिन्न व्यक्तिलाई नेतृत्वमा तान्न थालिएको थियो । सिछुआन प्रान्तमा अन्न उत्पादन बढेर 'अन्न चाहिए चाओ चयाडलाई खोज्नू' (याओ लियाड, चाओ चयाड) भन्ने उखान चलेको थियो । तिनै चाओ चयाडलाई कम्प्युनिस्ट पार्टीको महासचिव बनाइएको थियो । चाओ चयाड अधिका महासचिव हु याओपाड राजनीतिक रूपमा उदार थिए । माओको आर्थिक नीतिले देश अघि बढ़ैन दैन भनेमा विश्वास राख्ने हुलाई देडको दाहिने हात मानिन्थ्यो । आन्दूई प्रान्तको खची विश्वविद्यालयको प्रदर्शन रोक्न नमानेको आरोपमा उनलाई सन् १९८७ मा महासचिवबाट बर्खास्त गरिएको थियो । दुई वर्षपछि मुटुको व्यथाले उनी बिते । अति लोकप्रिय हु मर्दा बैजिङ्गमा श्रद्धाञ्जली दिनेको लाइन १५ किलोमिटर लामो थियो ।

उदारवादी र स्वच्छ छविका हुलाई पार्टी नेतृत्वले मर्ने वेलमा अपमान ग-यो भनेर सुरु भएको विद्यार्थी आन्दोलन बढाउँदै गएर दुई महिनाभित्र थ्यानआनमन काण्ड भयो र सयाँ विद्यार्थी मारिए । इतिहास र अर्थतन्त्रप्रति अति नै संवेदनशील देउलाई यो काण्डपछि फेरि अर्को सांस्कृतिक आन्दोलन हुन्छ कि भन्ने डर थियो । त्यसवेला उनले चीनले अब अर्को 'तोड लुआन' (अस्थिरता) खेज सक्दैन भनेका थिए रे । म चीन पुगेको केही वर्षसम्म पनि हरेक जुन ४ मा केही विद्यार्थी विरोधमा सानो बोतल (स्याओफिड) छात्रावासबाट फाल्थे भनिन्थ्यो । चिनियाँ अर्थतन्त्र भने दौडिन लागेको बाधजस्तो बनेको थियो । सहपाठी चिनियाँ विद्यार्थी राजनीतिक गफ गर्न खासै रुचाउँनथे । थ्यानआनमन काण्डबारे कुरा गर्न खोज्दा धेरैले हाम्रो सानो सहरमा पनि त्यो वेला आन्दोलन भएको थियो, तर आन्दोलनमा भाग लिएर गल्ती गरेका थियाँ जस्तो लाग्छ भन्थे । सबै चिनियाँमा पैसा कमाउने भूत सवार थियो । कम्पनी खोलेर धनी बन्ने कुरा गर्थे । चीनभन्दा बरु प्रशान्त महासागरको अर्को तट अमेरिकामा १० को दशकमा उक्त काण्डबारे खुलेर चर्चा भयो ।

चीन-अमेरिकाबीच त्यो वेला गज्जबको सम्बन्ध थियो । राष्ट्रपति याड शांकुनको नजिकाका पत्रकार ह्यारिसन सालिस्बरीले लेखेको 'न्यु एम्परर्स'मा निक्सन र माओको भेट सकिएपछि माओले निक्सनसँग 'हाम्रो देशमा धेरै मान्छेले अमेरिकासँग सम्बन्ध राख्युहुँदैन भनेका थिए तर, ती आज परास्त भए भनेका थिए' लेखिएको छ । प्रकाशित माओ र निक्सन वार्ता, माओका निजी डाक्टर ली चसुई लिखित माओको जीवनी आदिमा पनि माओ त्यो भेटमा निक्सनसँग 'मलाई दक्षिणपन्थीसँग कुरा गर्न ठीक लाई, ती मनमा भएको कुरा गर्छन्, वामपन्थी मुखमा एउटा कुरा मनमा अर्को कुरा गर्न खालका हुन्छन्' भन्छन् । माओसँग अमेरिकी सरकारको पुरानो सम्बन्ध थियो । गृहयुद्धरत माओसँग भेट्न एफडी रुजबेल्टले डिक्सी मिसनलाई यानान पठाएका थिए । कम्युनिस्ट पार्टी र कुओमिन्ताड्डीबीच सन् १९४५ अक्टोबर १० को शान्ति सम्झौता पनि अमेरिकी सहयोगमै भएको थियो । पहिला पनि

चीनका प्रतिष्ठित छिड्हवा विश्वविद्यालय र फुतान विश्वविद्यालय अमेरिकी सहयोगमै खुलेका थिए। कोरिया युद्धपछि भने यी मुलुकबीच मिल्ती भएन। तिब्बत कब्जा गरेपछि अमेरिकाले चीनमाथि नाकाबन्दी लगायो। दुई मुलुकबीच व्यापार र विद्यार्थी आदानप्रदान पनि कम भयो। तर, सोभियत संघले सन् १९६० तिर चीनको आणविक हतियार 'सर्जिकल स्ट्राइक' गरेर धस्त गर्ने कुरा गर्दा राष्ट्रपति निक्सनले पाकिस्तानी राष्ट्रपती याह्या खान तथा रोमानियाका राष्ट्रपति चाउदेस्कुमार्फत सन्देश पठाएर अमेरिका त्यसको विपक्षमा रहेको सूचित गरे। यसले सन् १९७० तिर चीन र अमेरिकालाई नजिक ल्यायो।

निक्सनको चीन भ्रमण र देउको सन् १९७९ मा अमेरिका भ्रमणपछि चीन-अमेरिका मित्र भए । देउ चिनियाँ विद्यार्थीलाई पश्चिमा मुलुकमा पढ्न पठाउने विचारका थिए । यसपछि चीन आर्थिक रूपमा उदार हुँदै गयो भने चीनमा अमेरिकी लगानी भयो । त्यसवेलासम्म धेरै अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चमा चीनको प्रतिनिधित्व ताइवानले गर्थ्यो । अब चीनले ताइवानलाई प्रतिस्थापित गर्न थाल्यो । ध्यानआनमन काण्डपछि भने यो सम्बन्ध अप्यारोमा पर्न थाल्यो । चीनलाई 'मस्ट फेर्ड नेसन'को स्टाटस दिने कि नदिने भनेर अमेरिकी संसदमा विवाद हुन थाल्यो । चीनमा मानवअधिकार हननबारे चर्चा हुन्थयो । चीनसँग व्यापारिक स्वार्थ भएका कोक, बोइंडजरस्ता अमेरिकी कम्पनी चीनसँग प्रगाढ सम्बन्धको वकालत गर्थे । चीनमा बसेर चिनियाँ मिडिया पढ्ने र सुन्ने हामी बाहिरियाले चिनियाँ साथीसँग कुरा गर्दा 'अमेरिकाले चीनको प्रगति देखिसहेन हैं भन्थ्यौ । ती साथीहरू अँ, अँ त भन्थे, तर

टोफल/जिआरई तयारी छुटाउँदैनथे । चीनको आर्थिक प्रगति भझरहेको थियो, विदेशी मुद्रा सञ्चिती बढाउँदै 'थ्री गोर्जेंज'जस्ता महत्वाकाङ्क्षी प्रोजेक्ट सुरु गरिरहेको थियो । हाम्रे विश्वविद्यालयबाहिरपछि दुई-तीन तलाका एक्स्प्रेस सडक बन्दै थिए । सांघार्इमा विदेशी कामदारको संख्या वृद्धि हुँदै थियो । भारतीयले इन्डियन रेस्टरेन्ट त्यहीवेला खोलेका थिए । सन् १९७० को दशकमा तत्कालीन सोभियत लक्कका मुलुक लक्षित ज्याक्सन-भानिक ऐन ल्याइएको थियो- आफू ना नागरिकलाई स्वतन्त्र आवागमन गर्न अवरोध गर्ने मुलुकसँग व्यापार सम्बन्ध राख्नबाट अमेरिकालाई रोकनका लागि । तर, चीनलाई सन् १९८० मा अमेरिकी कंग्रेसले ज्याक्सन-भानिक वैभर दिएपछि दुई मुलुकबीच व्यापार सम्बन्ध राम्रो हुँदै गयो । थ्यानआनमन काण्डलगतै ५ जुन १९८९ देखि ११ अप्रिल १९९० बीचमा अमेरिकामा रहेका चिनियाँलाई जर्बर्जस्ती चीन फक्तउन नपाउने र सन् १९९४ सम्म काम गर्न पाउने

अनुमति दिइएको थियो । थ्यानआनमन काण्डका वेला अमेरिकी विश्वविद्यालयमा ५० हजारजस्ति चिनियाँ विद्यार्थी थिए । तिनमा चिनियाँ सरकारकै छात्रवृत्तिमा पढिरहेका पनि थिए । सन् १९९२ मा हाल अमेरिकाको तल्लो सदन (कंग्रेस)को सभामुख रहेकी नान्सी पेलोसीले चिनियाँ विद्यार्थीलाई सुरक्षा गर्ने कानुन त्याइन् ।

सन् १९९७ देखि सन् १९९९ सम्मका लागि निर्वाचित अमेरिकी कंग्रेस (अमेरिकी भाषामा १०५औँ कंग्रेस)मा राष्ट्रपति बिल विलन्टनले हरेक वर्ष नवीकरण नगर्ने गरी चीनलाई स्थापी 'एमएफएन' स्टाटस दिनुपर्ने प्रस्ताव लगे । सन् २००० मा राष्ट्रपति विलन्टनकै पालामा चीनलाई अमेरिकी कंग्रेसले स्थापी एनटिआर (नर्मल ट्रेड रिलेसन, एमएफएनको नयाँ नाम) दिने निर्णय गन्यो । थ्यानआनमन काण्डपछि चीनलाई एमएफएन स्टाटस दिंदा अमेरिकी कंग्रेसमा चीनको मानव अधिकारको स्थिति र तिब्बतमा गरिएको दमनबारे बहस हुन्यो र एमएफएन स्टाटस

दिन हुन्न भनेर प्रस्ताव दर्ता गरिन्थ्यो । सन् २००० पछि त्यो लगभग अन्त्य भयो । चिनियाँ सुधारवादी प्रधानमन्त्री तथा छिड्हवा विश्वविद्यालयको अर्थशास्त्र तथा व्यवस्थापन संकायका पूर्वडिन अर्थशास्त्री चु रोड्ची अप्रिल १९९९ मा थ्यानअनमन काण्डपछि अमेरिका भ्रमण गर्ने प्रथम चिनियाँ प्रधानमन्त्री भए । उनले चीन-अमेरिका सबै समस्या सुल्खाउन कोसिस गरे । चिनियाँ ताइवानको मामिलालाई भाषणमा सीमित राखी व्यापारलाई जोड दिएर सम्बन्ध बढाउन सक्रिय थिए । बरु जापानप्रति चिनियाँमा निकै तिक्तता देखिन्थ्यो, अमेरिकाचाहिँ मित्रशक्तिकै रूपमा थियो । यदि अप्रिल १९९९ मा बेइजिडमा बसेर तपाईं चीन-अमेरिका सम्बन्धबाटेर सोचौ हुनुहुन्थ्यो भने पक्का त्यहाँ आशावादीबाहेक अरू कुरा हुन्थ्यो । त्यहीवेला दुखद घटना बेलग्रेडमा घट्यो । सन् १९९९ मे ७ मा अमेरिकी विमानले युगोस्लाभ वेयरहाउस भन्चानेर चिनियाँ दूतावासमा बम खसाले (नाटोका अनुसार) । तीनजना चिनियाँ पत्रकारको मृत्यु भयो । चीनमा पढिरहेको म त्यो वेला ओलम्पिक खेलकुद र विश्वकप फुटबल छनोटमा चिनियाँ टिमको समर्थन गर्थे । तीनजना चिनियाँ मर्दा त भित्रैबाट भक्कानिएको थिए । चिनियाँ विद्यार्थीसँगै विरोध प्रदर्शन गर्न अमेरिकी कन्सुलरको सांघाई कार्यालय अधिलिंग पुगेको थिएँ । चिनियाँ सरकारकै अरुचिका कारण यस्ता जुलुस फेरि निस्किएनन् । घटनाको पर्सिपल्ट मे ९ मा उपराष्ट्रपति हु चिन्थाओले गएगुजेको भाषण दिएका थिए । स्थायी एनटिआरका लागि तय गरिएको वार्ता चीनले रद्द गन्यो । तर, अन्ततः चीन-अमेरिकाको कुरा मिल्यो ।

चिनियाँ साथीहरू ताइवान र
तिब्बतको कुरा फिक्यो भने एकमत हुन्थे

आज सबै चिनियाँत
अमेरिकासँग सम्बन्ध
र समाजको संरचना
माओ, निकसन, देड
ऑटको परिणाम हो

आज सबै चिनियाँले के स्वीकार गर्छन् भने अमेरिकासँग सम्बन्ध बिस्तारले तिनको अर्थतन्त्र र समाजको संरचनामा परिवर्तन गच्यो । यो सबै माओ, निक्सन, देड र किलन्टनजस्ता नेतृत्वको आँटको परिणाम हो ।

र अमेरिकालाई गाली गर्थे । एक दिन चिनियाँ मित्रले भने- ताइवान-चीनबीच लडाइ भयो भने हामी एक अर्ब चिनियाँले त्यता फर्केर थुक्याँ भने ती डुच्छन् । तर, चिनियाँ जनता अमेरिकाप्रति आशक्त थिए । फिल्म हलमा अमेरिकी फिल्म लाग्थे, टिभीमा अमेरिकी कार्यक्रम नै लोकप्रिय थिए । अमेरिकी ब्रान्डका कपडा जतासुकै थिए । अमेरिकी रेस्टुरेन्ट केएफसीका शाखा टोलटोलमा खुल्दै थिए । बोइलले चीनमै केही उपकरण बनाउने भयो भन्ने समाचार पढ्दा चिनियाँ उत्साहित थिए । चीनमा पढाइ सकेर अध्ययनका लागि अमेरिका गए । अमेरिकाबाट हेर्दा चीन अर्कै देखिन थाल्यो । अमेरिकामा भेटिने चिनियाँ मलाई निकै माया गर्थे । तिनका लागि 'भारतीय अनुहारको' मैले खररर चिनियाँ भाषा बोलेको सुन्न पाउनु छक्कपर्दो हुन्थ्यो । चिनियाँ रेस्टुरेन्टमा मालिकले कहिलेकाही सित्तैमा कोक पनि पिलाए । हरेक ग्राजुएट प्रोग्राममा चिनियाँ थिए, ती मलाई सहयोग गर्न तत्पर हुन्थ्ये । अमेरिका र चीनबीच तुलना थिएन, अमेरिका चीनबन्दा निकै सम्पन्न थियो । अमेरिका पुगेका चिनियाँ पाएसम्म अमेरिकामै बस्न खोज्ये । सभ्य,

सुर्संस्कृत देखिने अमेरिकीका अधिलित्तर भर्खर चीनबाट आएका फोहोरी देखिन्थे (म पनि त्यस्तै देखिन्थ्यै होला)। अमेरिकामै जन्मे/हुक्केका चिनियाँले भर्खर आएका चिनियाँलाई 'फ्रेस अफ द बोट' (एफओबी) भथे, जुन शब्द उतै हुक्केका भारतीय

र नेपालीका सन्तानले यताबाट भर्खर गएकालाई पनि प्रयोग गर्छन् ।

सन् २००७ तिर भने चीन-अमेरिका सम्बन्ध हल्का कटु हुँदै गयो। आयातीत चिनियाँ उत्पादनले गर्दा अमेरिकीले रोजगारी पाएन् भन्ने कुरा प्रबल हुन थाल्यो। त्यो कुनै कोरा भावना भने थिएन। अमेरिकाको फेडेरल रिजर्व बोर्ड अफ गर्भर्नर्सका अर्थशास्त्री जस्टिन पिर्सलगायतले लेखेको रिसर्च पेपरले सन् २००१ मा स्थायी एनटिआर दिएपछि चीनमा अमेरिकी लगानीको बाढी आएको तथ्य छ। उक्त स्टाटस नहुँदासम्म कुरिरहेका कम्पनी अमेरिकामा प्लान्ट बन्द गरेर चीनमा आपूर्ति चेन खोल्न गए। चीनले अमेरिकालाई लुट्यो, डुबायो भन्नेमा उग्र अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारविरोधी वामपन्थीदेखि क्रिस्तियन मिसनरीसम्म थिए। याल गोर पनि सन् १९९६ मा क्यालिफोर्नियाको चिनियाँ बौद्धमार्गीको सिलाइ मन्दिरमा जाँदा विवादमा परेका थिए भने इन्डोनेसियन चिनियाँ व्यापारी (लिप्पो समूहका) रियाडी, ताइवानी चिनियाँ व्यापारी जोन हुआड आदिले डेमोक्राचाटिक पार्टीलाई दिएको चन्दा विवादमा परेको थियो। त्यसवेला अमेरिकी जनतामा हाम्रो लोकतन्त्र र चुनावी प्रक्रिया करै चीनले भ्रष्ट बनाइरहेको त छैन भन्ने डर बढौदै थियो। अमेरिकामा डेमोक्राचाटिक पार्टीले सरकार बनाउंदा उदारवादको अखडा भनिने बर्कली (युनिभर्सिटी अफ क्यालिफोर्निया) का प्राध्यापकले सरकारी नियुक्ति पाउने सम्भावना बढी हुन्छ भने रिपब्लिकन सत्तामा भए सिकागो र स्ट्यान्कोर्डका प्राध्यापकले त्यो मौका पाउने सम्भावना बढौछ। बर्कलीका मेरा गुरु ब्राड डिलोड विलन्टनको पालामा हार्वर्डका प्राध्यापक त्यारी समर्स अर्थमन्त्री हुँदा उनको सहायक अर्थमन्त्री थिए। इतिहासमा नैकै चाख भएका गुरुले चलाउने इकोनोमिक्स अफ हिस्ट्री वर्कसप्मा नियमित

गर्छन् । उक्त किताबमा सबैभन्दा घट लागेको प्रसंग कसरी राजा चौ (इशापूर्व एधारीं शताब्दी), महिला शासक उ चथ्यान (सन् ६१०-७०५) र राजा सुइ याड्ती (सन् ६०४-६१८)प्रति उनको दृष्टिकोण परिवर्तन भएको थियो भन्ने हो । जस्तोः उ चथ्यान आफ्नोविरुद्ध कसैले शासन गरेको छ कि भनेर बुझ्न जासुस खटाउँथिन्, षड्यन्त्र गरेको शकामा धेरैलाई मारिन् । माओ एक ठाउँमा डाक्टर लीलाई भन्छन, 'आफूविरुद्ध षड्यन्त्र गर्न खोजेलाई मारेर के बिराइन् उनले ?' यस्तै, चिनियाँका प्रिय राजा चौबारे माओ भन्छन, 'चौका हजारौं रखौटी थिए, तर कुन राजाको भएन र ?' आफ्ना गलत नीतिको रक्षाकवचको रूपमा मात्र माओले इतिहासलाई लिँदैनथे । माओ, देड र चाउ एनलाई सबैलाई आफूलाई इतिहासले कसरी सम्फेला, शासकको लामो सूचीमा आफू कहाँ पर्स्तु भन्ने थियो । भारतमा नेहरूको लेख हेर्दा पनि त्यो भक्लिक्न छ । ठूला मुलुकका शासकले यसरी इतिहासले आफूलाई कसरी मूल्यांकन गर्ला भन्ने सोच्छन् नै, इतिहासको पाँच सय वर्षपछाडिको आकलन गरेर अपरिहार्य विकासको बाधक बन्दैनन् । तर, यसको अर्थ सबै शासक यस्तै सोचाइ राख्छन् भन्ने होइन । ओबामाको पालामा पनि बर्कलीका भौतिकशास्त्रका प्राध्यापकलाई ऊर्जामन्त्री बनाइयो भने उनको सल्लाहकार बर्कलीकै अर्थास्त्री क्रिस्टिना रोमर थिइन् । ओबामा र किलन्टन त्रिकाल हेरेर निर्णय गर्नेखालका नेता थिए । तर, द्रम्प्यारे यसो भन्न सकिन्न । पोहोर साल म धेरैपछि सांघाइ पुग्दा केही मुख्य विश्वविद्यालयका प्राध्यापकसँग भेट भयो । तिनले चीनमा अहिले शासकका पिछलगु, हावा र गफाडी प्राध्यापकले बढी भौका पाएको गुनासो गरे । उनीहरू अहिलेका स्थायी समिति सदस्य तथा चीनका सबैभन्दा शक्तिशालीमध्येका वाड हुनिङ्गप्रति संकेत गरिरहेका थिए । अपवाद बाबजुद ठूला मुलुकका शासक वा सल्लाहकारवत इतिहासप्रति सचेत हन्छ ।

भारतीय नेतामा गांधी, नेहरू, पिंडी नरसिंह राव, इन्द्रकुमार गुजराल आदिमा यो चेत थियो। समकालीन नेता कसरी सोच्छन् भन्ने उत्सुकता थियो। उद्योग परिसंघ (सिएनआई)को निम्नोमा पोहोर यहाँ आएका भारतीय रेलमन्त्री सुरेश प्रभुलाई मैले सोधैँ, भारत-चीन व्यापार यो वर्ष नै ८० अर्ब डलर पुग्न लाग्यो। सबै व्यापार सिंगापुरमार्फत हुन्छ। तपाईं यत्रा ठूला मुलुक, एक न एक दिन सडक वा रेलले जोडिनुहुन्छ नै। अमेरिकाले पनि अनकन्टार डकोटा, कोलोराडो, युटाहको भाग छेडेर पूर्व र पश्चिम अमेरिकालाई जोडेजस्तै तिब्बत हुँदै दिल्ली-बेंगिङ जोड्ने इन्टरस्टेट सडक र रेल बनाउन तपाईंहरूले नसक्ने होइन। त्यो योजनामा नेपाल कहाँ पर्छ ? अर्थात् नेपाल हुँदै जोड्नुहुन्छ कि नाथुला वा कस्मिरतिरबाट ? उनले सीधा उत्तर दिन असजिलो माने। केही समयपछि उनको समूहका एकजनाले भर्केर भने, 'नेपाललाई चीनसँग जोड्ने रेल बनाउन मन छ भने बनाए भैगो त, हामीलाई बीचमा किन त्याउने ?' मेरो प्रश्न नेपाल-चीनबीच रेलबारे थिएन, भारत-चीन रेलबारे थियो। सुरेश प्रभुभन्दा केही बेसी सोच्ने पूर्वअर्थमन्त्री यशवन्त सिन्हा यहाँ आएको वेला गएको डिसेम्बरको एक साँफ चिनियाँसँग व्यापारको भविष्यबारे सोधैँ। यसमा धेरै रुचि राख्दा रहेन्छन् सिन्हा पनि। बरु आउने चुनावमा मायावती कुन दाउ लगाएर प्रधानमन्त्री हुने ताकमा छिन् भन्ने कुरा विस्तारमा सुनाउन उत्सुक देखिए। सुरेश र यशवन्त दुवै समकालीन भारतका महत्वपूर्ण राजनीतिक खेलाडी हुन्। तर, नेहरू, गुजराल वा रावजस्तो इतिहास चेत भएका र इतिहासमा भारतको स्थानबारे सोच्ने पात्र होइनन्। शशि बाँकी ६ पेजमा

नेतृत्वमा...

थरबाहेक अहिलेका नेतामा त्यस्तो चेत देखिंदेन। भाँक चलेको भरमा नाकाबन्दी लगाउने मोदी इतिहास चेत भएका पात्र होइन्। यसैले जतिखेर भारतमा विन्तक राजनेताको उदय हुन्छ, हामीले उनीहरूलाई हात्रो राष्ट्रिय स्वार्थमा प्रयोग गर्न सकुपर्छ। सानो वित्त भएका नेतृत्वले द्वन्द्व बल्काउन खोज्न, तिनमा सुल्काउने र परे अपजस लिने क्षमता हुँदैन। द्वन्द्व समाधान गर्दा केही लिनुपर्छ, केही दिनुपर्छ। जनताले के दियो भनेर बढी होर्न र साधारण नेतृत्वले त्यो कुरा जनतालाई बुझाउने क्षमता राख्दैन। किनभने त्यसलाई बल्काइराख्दा त्यसले नेतृत्वलाई खासे हानि हुँदैन। साना मुलुकमा यसै पनि उग्र कुरा गर्न, दाउपेचमा पोख्त नै नेतृत्वमा आँच्छन्। यस्तोमा द्वन्द्व सुल्काउने क्षमता र हिम्मतको सम्भावना भन कम हुन्छ। जस्तो: धैर्य खेतीयोग्य जमिन र ठूलो जनसंख्या भएको, चीन, भारत र इरानजस्ता विशाल सम्भावनाको बीचमा बसेको पाकिस्तान एक न एक दिन महान् त बन्छ। तर, पाकिस्तान आफ्नैबाटे स्पष्ट छैन। त्यहाँ सामन्ती प्रथा छ, विद्वान् सेना वा उग्रवादीको छायामा छन्। राम्रा अर्थशास्त्री छन्, तर स्वतन्त्र र प्रभावशाली छैनन्। नेतृत्वमा निर्णयका लागि चाहिने आँट र चौडा छाती छैन। यसैले हरेक समस्या गाँठो पारेर बसेका छन्- चाहे भारतसँगको सबैभ्य होस् या आन्तरिक अर्थतन्त्रमा सुधार। मैले भेटेका धैरेजसो भारतीय र पाकिस्तानी भीठो कुरा गर्न्छ र फर्कर गएपछि एक-अर्कालाई मुर्दावाद भन्छन्, जसले निकट भविष्यमा समेत सबैभ्य सुधिने देखिन।

गएको डिसेम्बरमा पाकिस्तानमा दक्षिण एसियाली अर्थशास्त्रीको बैठकमा पूर्वअर्थमत्री सरताज अजिज, हफिज पासालगायतसँग अन्तर्क्रिया गर्दा के महसुस भयो भने यता हामीले विमर्स्टेकभन्दा सार्क महत्वपूर्ण भन्दै गर्दा र पाकिस्तानसँग मिलेर भारतलाई धेर्न द्वारा गरिराख्दा पाकिस्तानी आपूलाई दक्षिण एसियालीभन्दा मध्याएसियाली ठान्न थालेछन्। ती पूर्वसोभियत संघका मध्याएसियाली राज्य ताजिकस्तान, काजिकस्तान आदिसँग नजिक हुन खोजिरहेका रहेछन्। सार्क र दक्षिण एसियाप्रति तिनलाई धेरै आशा छैन। ताजिकस्तानबाट भारत लैजाने टापी ग्यास पाइपप्रति केही र चीनको बिआरआईको पैसा खर्च गरी बनाइने कोरिडोर घटार बन्दरगाहप्रति धेरै आशावादी देखिन्छन्। सेनाले धाँटीमा पासो लगाएर डोहोन्याएर हो कि किन हो, पाकिस्तानी नेतृत्वमा विन्तक छन् भनेमा उति विश्वास लाग्दैन। सेनाले अर्बौ डलरको ढ्रण लिएर सबैलाई

एउटै बास्केटमा अर्थात् मुख्य गरी सिपेकमा हालेको र जनरलले त्यसलाई पाकिस्तानको सबै दुखको अनुक समाधानको रूपमा लिएको देखियो।

यो विमर्स्टे लाई अन्ततः नेपाली नेतृत्वमा ल्याइपुन्याउँछ। हाम्रो नेतृत्वमा नेपालको अपरिहार्य भविष्य के हो भनेर देड र विलन्टनको जस्तो आकलन गर्न सक्ने क्षमता छैन। हाम्रो विगत दुखद र गरिब थियो, सम्भवतः ७७०० देखिका लिने क्षमता हुँदैन। द्वन्द्व समाधान गर्दा केही लिनुपर्छ, केही दिनुपर्छ। जनताले के दियो भनेर बढी होर्न र साधारण नेतृत्वले त्यो कुरा जनतालाई बुझाउने क्षमता राख्दैन। किनभने त्यसलाई बल्काइराख्दा त्यसले नेतृत्वलाई खासे हानि हुँदैन। साना मुलुकमा यसै पनि उग्र कुरा गर्न, दाउपेचमा पोख्त नै नेतृत्वमा आँच्छन्। यस्तोमा द्वन्द्व सुल्काउने क्षमता र हिम्मतको सम्भावना भन कम हुन्छ। जस्तो: धैर्य खेतीयोग्य जमिन र ठूलो जनसंख्या भएको, चीन, भारत र इरानजस्ता विशाल सम्भावनाको बीचमा बसेको पाकिस्तान एक न एक दिन महान् त बन्छ। तर, पाकिस्तान आफ्नैबाटे स्पष्ट छैन। त्यहाँ सामन्ती प्रथा छ, विद्वान् सेना वा उग्रवादीको छायामा छन्। राम्रा अर्थशास्त्री छन्, तर स्वतन्त्र र प्रभावशाली छैनन्। नेतृत्वमा निर्णयका लागि चाहिने आँट र चौडा छाती छैन। यसैले हरेक समस्या गाँठो पारेर बसेका छन्- चाहे भारतसँगको सबैभ्य होस् या आन्तरिक अर्थतन्त्रमा सुधार। मैले भेटेका धैरेजसो भारतीय र पाकिस्तानी भीठो कुरा गर्न्छ र फर्कर गएपछि एक-अर्कालाई मुर्दावाद भन्छन्, जसले निकट भविष्यमा समेत सबैभ्य सुधिने देखिन।

गएको डिसेम्बरमा पाकिस्तानमा दक्षिण एसियाली अर्थशास्त्रीको बैठकमा पूर्वअर्थमत्री सरताज अजिज, हफिज पासालगायतसँग अन्तर्क्रिया गर्दा के महसुस भयो भने यता हामीले विमर्स्टेकभन्दा सार्क महत्वपूर्ण भन्दै गर्दा र पाकिस्तानसँग मिलेर भारतलाई धेर्न द्वारा गरिराख्दा पाकिस्तानी आपूलाई दक्षिण एसियालीभन्दा मध्याएसियाली ठान्न थालेछन्। ती पूर्वसोभियत संघका मध्याएसियाली राज्य ताजिकस्तान, काजिकस्तान आदिसँग नजिक हुन खोजिरहेका रहेछन्। सार्क र दक्षिण एसियाप्रति तिनलाई धेरै आशा छैन। ताजिकस्तानबाट भारत लैजाने टापी ग्यास पाइपप्रति केही र चीनको बिआरआईको पैसा खर्च गरी बनाइने कोरिडोर घटार बन्दरगाहप्रति धेरै आशावादी देखिन्छन्। सेनाले धाँटीमा पासो लगाएर डोहोन्याएर हो कि किन हो, पाकिस्तानी नेतृत्वमा विन्तक छन् भनेमा उति विश्वास लाग्दैन। सेनाले अर्बौ डलरको ढ्रण लिएर सबैलाई

संविधानमा...

आदेशपछि जन्मको आधारमा नागरिकता लिएका व्यक्तिका सन्तानले वंशजको आधारमा नागरिकता हाललाई नपाउने भएका छन्। संविधान निर्माण गर्ने क्रममा संविधान समाले गरेको त्रुटीका कारण अहिले तराईमा नेपाली नागरिकता लिनेहरूको भीड बढेको हो। संविधान जारी हुनुभन्दा अगाडि जन्मको आधारमा नेपाली नागरिकता लिएका व्यक्तिका सन्तानले बाबुआमा दुवै नेपाली नागरिक रहेका रहेछन् भने त्यस्तो व्यक्तिका सन्तानले वंशजको नागरिकता पाउने व्यवस्था गरेको छ। आमाबाबु दुवै नेपाली नागरिक रहेको छ। आमाबाबु दुवै नेपाली नागरिक भएको अवस्थामा त्यस्ता व्यक्तिका सन्तानले स्वतः वंशजको आधारमा नेपाली नागरिकता पाउने व्यवस्था गरेको छ। आमाबाबु दुवै नेपाली नागरिक रहेको छ। आमाबाबु दुवै नेपाली नागरिक भएको अवस्थामा त्यस्ता व्यक्तिका सन्तानले शब्द संविधानमा राख्नु नै गलत थियो।

पछिल्लो समयमा भारतीय नागरिकहरूलाई नेपाली नागरिकता बनाउन कागजी प्रक्रिया मिलाई दिने क्रममा जनप्रतिनिधि कर्मचारीसहित

स्थानीयहरू नै सक्रिय भएका छन्। खासगरी तराईका जिलामा जनप्रतिनिधिहरूने वैसाको लोभमा परेर नेपाली नागरिकता दिलाउने क्रममा बढेपछि स्थानीय प्रशासन संकटमा परेका छन्। कतिपय जिलाहरूमा अदालते जनप्रतिनिधिहरूको विरुद्ध पकाउ पुर्जी समेत जारी गरेका छन्। त्यसीपी पकाउ पुर्जी जारी हुनेमा वडा अध्यक्ष सहित कर्मचारीहरू समेत रहेका र उनीहरू फरार हुने क्रम बढेको छ। स्थानीय सरकार अर्थात गाउँपालिका र नगरपालिका, वडाअध्यक्ष र कर्मचारीहरू जन्मदर्ताको प्रमाण बनाईदिन नवकली नागरिकहरूसँग तुले मात्रामा रकम लिएर सिफारिस गर्ने गरेको हुनाले अविलम्ब त्यस्तो कार्य रोकिएपुर्दछ। संविधानमा रहेको त्रुटीका कारण आर्थिक लोभमा परेर अहिले सम्म धेरै विदेशी नागरिहरूलाई नेपाली नागरिकता बेचिएको हुनाले कै भविष्यमा नेपालीहरू नै आफैनै देशमा अल्पतमता पर्न त होइन भने प्रश्न उठाने गरेको हुनाले त्यस्तरका ध्यान दिन नागरिकता सम्बन्धी संविधानमा भएको व्यवस्था नै संशोधन गर्नुपर्न आवश्यकता देखिएको छ।

सुरु भयो...
भनेको स्मरण गर्दै पहिला आफूले उद्घोष गरेको कुरा अहिले प्रमाणित भएको भन्दै अब आन्दोलनबाहेक अन्य विकल्प नरेङ्को जिकिर समेत गरेको छन्। सोही समारोहमा बोल्दै सभापति देउवाले संघीय संसदका सभामुख कृष्णबहादुर महरा इतिहासमै कमजोर सभामुख रहेको भन्दै प्रधानमन्त्रीले संसदमा गैरसंसदीय भाषा बोल्दा समेत सभामुख चुप रहेको आरोप लगाएका थिए। प्रधानमन्त्रीले गैर संसदीय भाषा बोल्दा आफूहरूले विरोध गरेको र त्यस्तो भाषा डिलिट गर्न सभामुखलाई अनुरोध

क्षमता कर्मचारीतन्त्रसँग छ ? चालू खर्च घटाउन चाहिने दबाव थेग्ने र सम्झौता गर्न सक्ने नेतृत्व हामीहरूको छ कि सबैतिर वैसा बाँडने र वैसाले किनिएको मतबाट भविष्यको बाटो विगत नेतृत्व छ ? अमेरिकी वैज्ञानिक र विन्तक बेन्जामिन फ्रांकलिनले भनेहरू जुन दिनदेखि जनताले वैसाको बदला भोट दिन थाल्छन् त्यो दिनदेखि गणतन्त्र अन्त्य हुन थाल्छ। के हामी त्यो दिन विश्वाम गइरहेको छैन ? के 'म भ्रष्टाचार गर्न दिन्हाँ भने पुरानो पार्टीको नाराबाजी र 'म नाट हुन्छ, तर भ्रष्ट भित्ता बनाएर बसेको छैन ? यस्तो लाग्छ, हामी संसारको कुनामा छैन।

यो विमर्स्टे लाई अन्ततः नेपाली नेतृत्वमा ल्याइपुन्याउँछ। हाम्रो नेतृत्वमा नेपालको अपरिहार्य भविष्य के हो भनेर देड र विलन्टनको जस्तो आकलन गर्न सक्ने क्षमता छैन। हाम्रो विगत दुखद र गरिब थियो, सम्भवतः ७७०० देखिका लिने काम दुखद र हामी विमर्स्टे लाईपुन्याउँछ। हामी विना संसार चल्छ, त्यसैले हामी दौडेर तीसम्म पुग्नुपर्छ। विपन्नताको असाध्य पीडाबाट बच्न र हाम्रा सन्तानलाई बचाउन कर्तृत निविकाको सिद्धान्तको पछ्योरी ओढेर वा अरु सम्भन्न राष्ट्रले गरेका काम दुखदेर सम्भव छैन। चाहे सन् ७७०० तिर आएका फादर अस्कोली हुन, चाहे सन् १८०० तिर यसैले हामी विमर्स्टे लाईपुन्याउँछ। तर, भारत र चीनसँग हाम्रो आर्थिक सम्बन्ध जहाँको त्यहाँ छैन। जलविद्युत, पर्यटन तथा अन्य क्षेत्रको लागामी हामी जबसम्म काठमाडौंमा बसेर

कर्पोरेट

- यती नेपालको पहिलो कार्बन न्युट्रल एयरलायन्स

Yeti Airlines
You come first

जलायु तटस्थानका लागि संयुक्त राष्ट्रसंघको 'ग्रिनिड' द बूँ अवधारणालाई आत्मसात् गर्दै सन् २०१८ मा हरितगृह ग्यास उत्सर्जनलाई घटाउन सफल हुने यती एयरलायन्स नेपालको पहिलो कार्बन न्युट्रल एयरलायन्स बनेको छ।

एयरलायन्सले संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रमद्वारा सञ्चालित स्वतन्त्र कार्बन अडिट प्रक्रियामा सहभागी भई एयरलायन्सको कुल कार्बन उत्सर्जनको गणना गरेको थिए। स्वतन्त्र कार्बन अडिटका अनुसार यती एयरलायन्सले सन् २०१८ मा आफ्नो सम्पूर्ण उडान, बहन र अन्य साधनसमेत बाट १९ हजार ६ सय ६५ टन बराबर कार्बनडाइअक्साइड उत्सर्जन गरेको थिए।

- हसनपुरमा प्रभु बैंकको एकस्टेन्सन काउन्टर

prabhu bank

प्रभु बैंकले कैलालीको धनगढी उपमहानगरपालिका-५, हसनपुरमा एकस्टेन्सन काउन्टर स्थापना गरेको छ। धनगढीस्थित श्रम तथा रोजगार कार्यालयका कार्यालय प्रमुख कृष्णानन्द जोशीले एक समारोहबीच बैंकको हसनपुर एकस्टेन्सन काउन्टरबाट धनगढीस्थित श्रम तथा रोजगार कार्यालयको आर्थिक गतिविधि सञ्चालन हुने बताइएको छ।

- ग्लोबल आइएमई बैंकको सहयोगमा आँखा शिविर

Global IME Bank
ग्लोबल आइएमई बैंक लि.

The Bank For All

ग्लोबल आइएमई बैंकको आयोजनामा निःशुल्क आँखा शिविर सम्पन्न भएको छ। बैंकले सामाजिक उत्तराधित्वान्तर्गत हालै सुनसरीको कोशी गाँउपालिका-३, जमुवा चोकमा शिविर सञ्चालन गरेको जनाएको छ। बैंकको इटहरी शाखाको आयोजना र विराटनगर आँखा अस्पतालको प्राविधिक सहयोगमा सम्पन्न शिविरमा निःशुल्क औषधि तथा चश्मासमेत वितरण गरिएको थिए। शिविरमा आएका मोतीबिन्दुका विरामीको विराटनगर आँखा अस्पतालमा निःशुल्क शल्यक्रियासमेत गरिएको थिए।

- नबिल बैंक र नेपाल इन्स्योरेन्सबीच बैंकास्यारेन्स

नबिल बैंक र नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनीबीच बिमा सेवामा सहकार्य गर्ने उद्देश्यले बैंकास्यारेन्सम्बन्धी सम्झौता भएको छ।

सम्झौतासँगै नबिल बैंकका सबै शाखाबाट नेपाल इन्स्योरेन्स कम्पनीले प्रदान गर्ने निर्जीवन विमासम्बन्धी सुविधा प्राप्त गर्न सकिनेछ। बैंकका प्रतिनिधि निरज शर्मा र नेपाल इन्स्योरेन्सका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विजयबहादुर शाहले बैंकास्यारेन्ससम्बन्धी सहमतिप्रतिमा हस्ताक्षर गरेका हुन्।

- कृषि विकास बैंकको एकस्टेन्सन काउन्टर जुम्लामा

Agricultural Development Bank Ltd.
कृषि विकास बैंक लिमिटेड

तपाईं हाम्रो घरअंगनको बैंक

कृषि विकास बैंकले जुम्लाको कर्णाली स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानमा एकस्टेन्सन काउन्टर सञ्चालन गरेको छ। कृषि विकास बैंकका अध्यक्ष क्षेत्रबहादुर सेजुवालले काउन्टरको उद्घाट गरेका हुन्। उद्घाटन कार्यक्रममा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अनीलकुमार उपाध्यायले काउन्टर स्थापनाले वित्तीय कारोबार गर्न सहज हुने विश्वास व्यक्त गरे। प्रतिष्ठानमे स्थापना गरिएको एटिएम मेसिनको शुभारम्भसमेत बैंकका अध्यक्ष सेजुवाल र प्रमुख कार्यकारी अधिकृत उपाध्यायले संयुक्त रूपमा गरेका थिए।

- सन्नाइज बैंकद्वारा नवजीवन परोपकार समाजलाई सहयोग

सन्नाइज बैंक लिमिटेडले गैरसरकारी संस्था नवजीवन परोपकार समाजलाई सहयोग गरेको छ। बैंकले सङ्क तथा असहाय व्यक्तिको संरक्षण र सहायताको क्षेत्रमा काम गर्दै आएको संस्थालाई २ लाख ५० हजार रूपैयाँ सहयोग प्रदान गरेको छ। बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत रत्नराज बचाचार्यले समाजका अध्यक्ष दुर्गानाथ दाहाललाई सहयोग रकम हस्तान्तरण गरेका हुन्।

सङ्कपेटीमा अलपत्र परेका वृद्धवृद्धा, बालबालिका तथा विभिन्न अस्पतालका बेवारिसे अवस्थाका विरामीका लागि तारकेश्वर नगरपालिका-७ मनमैजुमा नवजीवन आदर्श आश्रम निर्माण गर्न बैंकले नवजीवन परोपकार समाजलाई सहयोग रकम हस्तान्तरण गरेको जनाएको छ।

- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकालाई एनएमबि बैंकको सहुलियत कर्जा

NMB BANK
एनएमबि बैंक

एनएमबि बैंकले वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाले रिटर्नी माइग्रेन्ट नेपालको सिफारिस तथा युवा परिषदको समन्वयमा विभिन्न व्यवसाय गर्नका लागि बैंकबाट कर्जा पाउनेछन्। कृषि, पर्यटन, वन, जडीबुटी, खनिजलगायत त्रिभुवालीपूर्ण कर्जाको लागि व्याज अनुदानसम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि २०७५ अनुरूप प्रतिवर्ति ९० लाख रूपैयाँसम्म कर्जा उपलब्ध गराउने बैंकले जनाएको छ। मंगलबाट आयोजित एक कार्यक्रमबीच त्रिपक्षीय सहमतिपत्रमा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुनील केसी, रिटर्नी माइग्रेन्ट नेपालका अध्यक्ष उत्तम अधिकारी तथा राष्ट्रिय युवा परिषदका कार्यकारी अपार्यक्ष माधव दुर्गेलाले हस्ताक्षर गरेका हुन्।

सम्झौताअनुसार वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाले रिटर्नी माइग्रेन्ट नेपालको सिफारिस तथा युवा परिषदको समन्वयमा विभिन्न व्यवसाय गर्नका लागि बैंकबाट कर्जा पाउनेछन्। कृषि, पर्यटन, वन, जडीबुटी, खनिजलगायत त्रिभुवालीपूर्ण कर्जाको लागि व्याज अनुदानसम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि २०७५ अनुरूप प्रतिवर्ति ९० लाख रूपैयाँसम्म कर्जा उपलब्ध गराउने बैंकले जनाएको छ। मंगलबाट आयोजित एक कार्यक्रमबीच त्रिपक्षीय सहमतिपत्रमा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुनील केसी, रिटर्नी माइग्रेन्ट नेपालका अध्यक्ष उत्तम अधिकारी तथा राष्ट्रिय युवा परिषदका कार्यकारी अपार्यक्ष माधव दुर्गेलाले हस्ताक्षर गरेका हुन्।

सातवटै प्रदेशका ५ सय ९ सहकारी बैंक गठन गर्ने उद्देश्यले जनाएको छ।

जनसंख्या अनुपातका आधारमा बढी भएका सहकारी संस्था आगामी तीन वर्षमात्रमा एकीकरण गरिने भएको छ। मन्त्रालयले जारी गरेको नियमावलीअनुसार महानगरपालिका र उपमहानगरपालिको प्रत्येक वडामा ५ हजार जनसंख्याबाट उडाटा सहकारी संस्था खोल्न सकिन्छ। यस्तै, नगरपालिका-३ जमुवा चोकमा शाखाबाट उडाटा सहकारी संस्था खोल्न सकिन्छ। सोन्नदा विवरणमा नियमावलीमा व्यवस्था गरिएको छ। सोन्नदा विवरणमा नियमावलीमा व्यवस्था गरिएको छ। यो व्यवस्थाले जारी गरेको व्यवस्थाको अन्तर्गत हुने मन्त्रालयले बताएको छ।

सातवटै प्रदेशका ५ सय ९ सहकारी संघसंस्था मिलेर सहकारी बैंक गठन गर्ने उद्देश्यले जारी गरिएको व्यवस्थाअनुसार बैंक गठन गर्न सकिने भएको छ। यो व्यवस्थाले पर्याप्त सेयर पुँजी तथा संस्थागत पुँजी भएका र नाफामा सञ्चालन भइरहेका सहकारी संघ-संस्था मिलेर बैंक गठन हुने हुँदा बलियो र दिगो हुनेछ।

लामो समयदेखि साधारणसभा नभएको दूला साभा सहकारी संस्थाले आगामी तीन

आमियान

दृग्गीन खबर

आमा बनाउँदै दीपेन्द्र के खनाल

आमा नाम राखेर तेस्रो फिल्म बन्ने भएको छ। यसअधि नेपालमा बनेको पहिलो फिल्म पनि आमा नै हो। यो फिल्म ०२० सालमा बनेको थिए। दोस्रो फिल्म भने ०५१ सालमा बनेको हो। दोस्रो फिल्म बनेको २५ वर्षपछि निर्देशक दीपेन्द्र के खनालले तेस्रोपटक आमा नै नाम राखेर फिल्म बनाउने घोषणा गरेका छन्। मंगलबाट काठमाडौंमा एक कार्यक्रम आयोजना गरी उनले फिल्म बनाउने घोषणा गरेका हुन्। यो फिल्मको छायांकन असारबाट सुरु हुनेछ। निर्माण पक्षले आगामी ९ फागुनमा फिल्म रिलिज गर्ने जनाएको छ।

फिल्मको कथा आमा र छोरीको सम्बन्धमा बुनिएको जनाइएको छ। फिल्मको शीर्ष भूमिकामा सूर्यमाला खनाल हुनेछिन्। उनको छोरीको भूमिकामा सुरक्षा पन्त हुनेछिन्। खनालले फिल्मको कथावस्तु फरक रहेको र आफ्नो मन छोरीको बताइन्। फिल्ममा देशभक्त खनाल, आशान्त शर्मा, मनीष निरौला, पदम बुढालगायतको अभिनय रहनेछ। आपूर्णे दर्शक र समीक्षकको मनमा बस्ने फिल्म बनाउन लागेको बताए। आमा नामले नेपाली फिल्मको इतिहास बोकेका कारण आपूर्णे त्यसलाई न्याय गर्ने गरी काम गर्न दीपेन्द्रको भनाइ छ। फिल्मको निर्मातामा शर्मिला पाण्डे छिन्। त्यस्तै, सह-निर्माता सन्तोष अधिकारी छिन्।

सुनीताको सुनमाला बजारमा

गायिका सुनीता कार्को नयाँ एल्बम सुनमाला सार्वजनिक भएको छ। सुनमालाको हालै राजधानीमा आयोजित कार्यक्रममा पत्रकार सुमन खेरेल, संगीतकार सुरेश अधिकारी, सञ्चारकर्मी मनोहरि थापा, सुभाष प्रधान, तुलसी बस्न

चिनीको...

नगरी मिल बन्द गरेका छन्। सर्लहीमै रहेको इन्द्रशंकर चीनी उद्योगले भने ३५ लाख १४ हजार विवन्टल उख्यु ऋसिङ्ग गरेको छ। उक्त शंकरले कृषकलाई १ अर्ब ६५ करोड भुक्तानी दिनुपर्नमा ४२ करोड मात्र भुक्तानी दिएको छ। अन्पूर्ण चीनी मिलले गत वर्ष देखि नै कृषकलाई भुक्तानी नदिएको हुनाले कृषकहरू मारमा परेका भएपनि सरकार भने तैने चीनी उद्योगीहरूको पक्षमा गएर कृषकहरूलाई मारमा पारिहेको छ। एकातिर सरकार कृषकहरूलाई समयमै मल, विजु उपलब्ध गराउने भनि

जग्गा काण्डको...

कार्यान्वयनमा गएको हुनाले जग्गा काण्डमा संलग्न भएका जोसुके र जुनसुके पार्टीका नेता तथा कार्यकर्ता भएपनि उनीहरूमाथि कानुनी कारबाही गर्न सरकारले खुद्दा कमाउनु हुँदैन। पछिलो समयमा नेपाल कृष्णनिष्ठ पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले समेत उक्त जग्गा काण्डबारेमा चासो देखाउन थालेका छन्। केही व्यापारीहरूले दाहाललाई आफूहरूलाई कानुनी कारबाहीबाट बचाउदिन आग्रह गरेपछि उनले वर्तमान सरकारले जनताको चाहना अनुसार काम गर्न नसकेको भदौ जनताको हितका लागि आफू फेरी जग्गल पन्ने अभिव्यक्ति दिएका हुनाले प्रधानमन्त्री ओलीसँग वर्गनिझ गरेको राजनीति बृत्तमा चर्चा समेत चलेको छ।

राजनीतिक दलका नेताहरूलाई दुई चार वर्षमै अर्बपति बन्ने रहर जागेको हुनाले उनीहरू भ्रष्टाचारको मामिलामा फर्ने गरेका छन्। नेकपाका महासचिव विष्णु पौडेलले २०५२ सालमा आफू सुकुम्बासी भएको भदौ सुकुम्बासीको नाममा जग्गा लिएका थिए तर बीस वर्षमै उनी अर्बपति कसरी भए? अहिले उनको लिलितपुरको भैंसपाटीमा फण्डै एक अर्बको घरसहितको सम्पति रहेको छ। बालुवाटारमा ८ आना जग्गा रहेको छ। २०६० सालमा प्रतिआना ५० हजारमा जग्गा खरिद गरेको स्वीकार पौडेलले गरेपनि

राजमार्गमै...

तदारुकता नदेखाएको अखिल नेपाल चिया मजदुर संघकी अध्यक्ष सीता सापकोटाको भनाइ छ। उनले भनिन्, 'हाँ आन्दोलन चर्को हुन थालेपछि उद्योगीहरू भागेर काठमाडौं गएका छन्।' १७ चैतवाट आन्दोलन सुरु भएको मजदुरहरूको आन्दोलन पाँचौं चरण पूरा गरेर मंगलबारदेखि छैंचौं चरणमा प्रवेश गरेको छ। चिया मजदुरले स्थानीय तह, जिल्ला समन्वय समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा धर्ना दिइसकेका छन्। मुख्यमन्त्रीलाई भेटेर पनि आफ्नो समस्यासहित ज्ञानपत्र तुकाएका छन्। सरकारले तोकेको न्यूनतम ज्याला मात्र होइन, श्रम ऐन २०७६, श्रम नियमावली २०७५ र सामाजिक सुरक्षा ऐनसमेत कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने उनीहरूको माग छ।

सरकारले ०७५ साल साउन १ गते देखिया लागू हुने गरी चिया मजदुरको ज्याला दैनिक ३ सय ८५ रुपैयाँ तोकेको थिए। भाषामा मात्र २८ वटा सिटिसी चिया उद्योगमा मजदुर कार्यार्थत छन्। उनीहरूले दैनिक ८ घण्टा काम गरे पनि २ सय ७८ रुपैयाँ मात्र पारिश्रमिक पाउँदै आएका छन्। ३८ दिनदेखि ज्याला पनि छैन, काम पनि छैन, हामी त भोक्त्रोकै

रहेको छ भने अर्कोतर्फ कृषकहरूले उत्पादन गरेको उखुको मूल्य गत वर्षकै पाएका छैनन्।

चीनी मिल मालिकहरूले आफूहरूले उत्पादन गरेको चीनी नै विक्री नभएको बताउँदै आएका छन् भने अहिले पछिलो समयमा चीनीको मूल्य बढेको छ। अहिले चीनीको मूल्य ८० देखि ९० रुपैयाँसम्म पुन्याइएको छ। सप्लाई पर्याप्त हुँदा मूल्य घट्नुपर्ने हो तर एकातिर चीनी विक्रि भएन भन्ने अनि अर्कोतिर मूल्य बढाउने यो कस्तो सरकारी नीति हो? चीनी मिल मालिकहरूले कार्टिलिङ्ग गरेर उपभोक्ताहरूलाई मारमा पार्दा समेत केपी ओली सरकार मौन रहनुको अर्थ के?

त्यसमा कुनै सत्यता नभएको र २०६० सालमा बालुवाटार जस्तो प्राइम क्षेत्रमा ५० हजारमा प्रतिआना जग्गा पाइन्थ्यो भन्नु नै हास्यास्पद रहेको छ। भू-मानिया शेषकान्त ढाकाले उनलाई सो जग्गा उपहार स्वरूप दिएका हुन्। भाटभटेनीका मालिक मीनबाहुदुर गुरुङको २०/२५ वर्ष अधिको अवस्था हेर्दा लाग्छ उनलाई भगवान्नले उनको घरमा अबौ सम्पति ल्याईदिएका हुन्। गुरुङको सम्पर्क माओवादीले आन्दोलन गरिरहेको अवस्थामा पुष्पकमल दाहालसँग भएको र माओवादीले गुरुङलाई व्यापार गर्न पैसा दिएको चर्चा त्यसैबेला चलेको थिए। अहिले त्यही पैसाले उनले भाटभटेनी सुपरमार्केट चलाइरहेका छन्। यी सबै कारणहरूले गर्दा बालुवाटार ललिता निवासका जग्गा काण्डमा राजनीतिक दलका नेता देखि पूर्वमन्त्रीहरू पूर्व मुख्यसचिव हुँदै भू-मानिया र मालपोतका कर्मचारीहरूसमेत मुछिएपछि उनीहरू जसरी भएपनि उक्त जग्गा काण्डलाई राफसाफ गर्न लागि परेका छन्। त्यसैको लागि सुर्वर्ण शमशेर राणाको परिवारले प्राय प्रत्येक दिन तुलो धनराशी खर्च गरेर दैनिक पत्रिकाहरूमा विज्ञापनको रूपमा विज्ञित प्रकाशित गरिरहेकाले प्रष्ट हुँच तुलाबडाकै बलमा उक्त जग्गाकाण्ड घटाइएको हो भनेर। स्वच्छ स्वभाव भएका भनिएका पूर्व मुख्य सचिव एवं राजदूत पौडेलसमेत मुछिएपछि बैझिङ्गमा समेत हल्लीखल्ली भएको छ।

छाँ, चिया मजदुर ईश्वरीमाया दर्जाले भनिन्, 'सरकारले तोकेको ज्याला नपाएसम्म हामी रोकिंदैनै, जसरी पनि सरकारले हामीलाई ज्याला दिलाउनुपर्छ।' पूर्वक भन्डै ४५ हजार चिया मजदुर एक महिनादेखि आन्दोलनमा उत्रिएका कारण एक सयभन्दा बढी चिया बगान र प्रशोधन कारखानाको काम ठप्प छ। दुई सातांचि अर्थमन्त्री युवराज खतिवडाले भाषापको सुर्लगामा आयोजित एक कार्यक्रममा बोल्दै भनेका थिए, 'दुवै पक्षको आ-आफ्नो अडानले मात्रै हुँदैन, यस विषयमा अविलम्ब चिया मजदुर र उद्योगी बसेर समस्याको समाधान निकाल्नुपर्छ।'

गत वर्ष पनि ऐन अनुसारको ज्याला नपाएको भन्दै चिया मजदुरले विरोधमा उत्रिएका थिए। राजनीतिक दलको अश्वासनका कारण दर्शीअधि फिर्ता भएको आन्दोलन फेरि दोहोरि एको हो। अब कुनै पनि बहानामा मजदुरको आन्दोलन रोकिंदैनै, जिफट्ट व्रेदेश-१ का उपायक्ष सन्त्तुक्तमार राईले भने, 'जसरी भए पनि हामीले ऐनले तोकेको ज्याला पाउनुपर्छ।' भाषा, इलाम, पाँचथर, धनकुटा र तेह्वृमानमा चिया उत्पादन हुँदै आएको छ। नेपालमा चिया बगान स्थानपना भएको १ सय ५५ वर्ष भइसकेको छ।

पूर्ण लोकतन्त्र...

गरिएको रोजगारीमा बृद्धि र तीव्र विकास सम्भव नभएको सम्भापति देउवाको ठहर थियो। सभापति देउवाले गत आइतबार प्रतिनिधिसभाको बैठकमा लिखित मन्त्रव्य दिए त्यस्तो अभिव्यक्ति दिएका हुन्।

सभापति देउवाले गत वर्ष केपी ओली नेतृत्वको सरकारले ल्याएको नीति तथा कार्यक्रमले परिणाम दिन नसकेको बताउँदै गत वर्षमा उल्लेख गरिएको नीति तथा कार्यक्रममा युवायुवती विदेश जानु नपर्ने र यदि रोजगारीको अवसर हुने उल्लेख गरिएको भएपनि कति रोजगारी सिर्जना सरकारले गयो भन्ने प्रश्न समेत गरेका थिए।

कार्यसळे छिमेकी मुलुकलाई हवाई, रेलमार्ग, जलमार्ग र सडकले जाडुवर्पद्ध भन्नमा प्रट्ट रहेको बताउँदै तर लहडमा नभई प्राथमिकताका अधारमा यस्ता आयोजनाहरू छोटो त्यस्तो अनुरोध गर्दै मुलुकमा भ्रष्टाचार बढेको हत्या, हिसा नरोकिएको बताउँदै उनले सरकार लोकतन्त्र कमजोर बनाउने कार्यमा लोगेको आरोप समेत कार्यक्रममा पूर्ण लोकतन्त्र त्याको शब्द प्रयोग गरेकोमा आपति जनाउँदै लोकतन्त्र आर्मापूर्ण नहुने हुँदा यस्ता कुनै विशेषण जोङ्नु नपर्ने उद्योग गरेका छन्।

प्रमुख प्रतिपक्षी दल कमजोर अवस्थामा रहेको र सरकारसँग दुई तिहाई मत रहेकोले प्रतिपक्षको सहमति बैगर सरकारको नीति तथा कार्यक्रम गत मंगलबार (२४ गते) पारित गरिएको छ।

प्रदेश १ को....

यियो। सोमबार उपस्थित भएका ८७ मध्ये ८६ सासदले विराटनगरको पक्षमा मतदान गरे। तालेजुङ्गावाट निर्वाचित प्रदेशसभा सदस्य प्रतापक्राश हाड्गामले प्रस्तावमा असन्तुष्टि जनाउँदै मतदान बहिष्कार गरे। प्रदेश १ सभाले तोकेको दोषो समयसीमाभित्र आइतबार स्थायी राजधानीका लागि चारवटा प्रस्ताव दर्ता भएका थिए। जसमा नेकपाले मुख्य राजधानी विराटनगर र इटहरी तथा सुन्दरहरैचामा थप संरचना रहने गरी प्रस्ताव लोगेको थियो। त्यसैगरी, मुख्य प्रतिपक्षी दल कांग्रेस र संघीय समाजवादी फोरमको तर्फबाट विराटनगर महानगरपालिकालाई तै स्थायी राजधानी बनाउन प्रस्ताव लोगेको थियो। धनकुटावाट निर्वाचित नेकपालका तीनजना सांसदले धनकुटालाई नै स्थायी राजधानी बनाउन माग गर्दै छुटै प्रस्ताव दर्ता गराएका थिए।

विराटनगरका पक्षमा प्रदेशसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने सबै पाँच दल सहमत भएसँगै सोमबार स्थायी राजधानीको टुगो लोगेको हो। कांग्रेस र संघीय समाजवादीले सोमबार प्रस्ताव फिर्ता लिए। नेकपालका तीन सांसदले धनकुटालाई राजधानी बनाउन दर्ता गराएको प्रस्ताव आन्तरिक सहमतिमै फिर्ता भएपछि सभामुखले छलफलमा लोगेनन्।

राष्ट्रिय...

लागि योजनाहरू अधि सारेपछि राष्ट्रिय योजना आयोगको आवश्यकता नै किन भन्ने प्र